

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ПРОГРАМА ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

Форма навчання: денна

очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему «Дуалістичний характер міграційної кризи в Європі»
(назва теми)

здобувача Розумної Валерії Русланівни

(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки, Ольшевська І.П.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н.,

Столярчук Я.М.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного обліку і аудиту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ПРОГРАМА ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

Я.М. Столярчук

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної
економіки

Я.М. Столярчук

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Розумній Валерії Русланівні**

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Дуалістичний характер міграційної кризи в Європі»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "7" грудня 2022 р .№
536

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

Інформаційну основу дослідження склали економічні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Розглянуто теоретичні матеріали, звітність та аналіз сучасної міграційної кризи. Статистичні та графічні методи були використані для оцінки сучасних кризових явищ міграції.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Міграційна криза як предмет наукового дослідження (назва розділу)
Розділ 2	Дуалістичний характер впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	Міграційні процеси в країнах Європи
Предмет дослідження:	Теоретичні та практичні аспекти дуалістичного характеру міграційної кризи в Європі
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Дослідити дуалізм стану та впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Розкрити теоретичний матеріал щодо поняття та ознак міграційної кризи. Дослідити ситуацію міграції в світовому масштабі та зрозуміти її наслідки. Проаналізувати міграцію на макро і мікрорівні, тим самим висвітлити причини міграційних криз. Розібрати геополітичну подію сьогодення в сфері міграції, яка є рекордно високого рівня.
У розділі 2	Охарактеризувати дуалізм стану та впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн. Проаналізувати динаміку міграційної кризи та дослідити іммігрантів в країні ЄС за країнами. Провести аналітику по зафіксованим біженцям з України за країнами ЄС в 2023 році. Проаналізувати перспективи та шляхи протидії міграційної кризи в Європі.

Завдання підготував

науковий керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

Завдання одержав здобувач

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 59 сторінок, 9 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел з 51 найменувань.

ДУАЛІСТИЧНИЙ ХАРАКТЕР МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в країнах Європи.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти дуалістичного характеру міграційної кризи в Європі.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - дослідити дуалізм стану та впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання дослідження:

- дослідити природу та еволюцію причин міграційних криз;
- проаналізувати сучасну міграційну кризу як виклик для Європи;
- визначити особливості регуляторних аспектів міграційної кризи в Європі;
- проаналізувати динаміку міграційного процесу в контексті кризи;
- дослідити соціально-економічні наслідки міграційної кризи в Європі;
- визначити перспективи та шляхи протидії міграційній кризі в Європі.

Практичне значення отриманих результатів Аналіз міграційної кризи дає нам змогу дослідити ситуацію міграції в світовому масштабі, тим самим зрозуміти її позитивні та негативні наслідки, як для економіки так і для населення. Розібрати соціальні, економічні та фіскальні наслідки імміграції до ЄС.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023

Рік захисту роботи 2023

Ключові слова: міграція; міграційна криза; вплив міграційної кризи; міграція в ЄС; сучасна міграційна криза; перспективи та прогнози.

Відгук

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми « Міжнародна економіка»

Розумної Валерії Русланівни

на тему: «Дуалістичний характер міграційної кризи в Європі»

1. Актуальність теми: Посилення міграційних процесів є однією з основних тенденцій сучасного світогосподарського розвитку, позначається на чисельності населення в різних країнах і регіонах, впливає на політичне, економічне і соціальне життя. Україна впродовж останніх років залишалась активним учасником міграційного процесу, але міграційна проблема набула нової, вибухової форми від початку повномасштабного російського вторгнення, коли мільйони українців були вимушені покинути домівки як «втікачі від війни» задля збереження життя і забезпечення своєї родини. Це призвело до початку міграційної кризи, спонукало найбільший міграційний потік до Європи та необхідність впровадження нових заходів регулювання, що і визначає важливість оцінки і прогнозування, дуального характеру впливу на країни.
2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: Комплексно досліджено природу, причини та особливості міграційних процесів та систему його регулювання в умовах кризи, розширено характеристику міграційної кризи, у форматі економічних, правових, гуманітарних та інших аспектів.
3. Наявність самостійних розробок автора: Проаналізовано кількісну та якісну динаміку міграційного переміщення в умовах кризи; вплив міжнародних міграційних процесів на соціально-економічні показники європейських країн; визначено можливі соціально-економічні, гуманітарні та демографічні наслідки міграційної кризи в Європі для країн еміграції та імміграції

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Сформульовані основні висновки та окремі положення кваліфікаційної роботи Розумної В.Р. можуть бути взяті до уваги при формуванні засад економічної, соціальної та міграційної політики, упорядкування нагальних питань, пов'язаних з врегулюванням міграційної проблематики
5. Наявність недоліків: Широко представлений розгляд процесу міграції, але при цьому, не виокремлені та не охарактеризовані види мігрантів, які складають загрозу економічній, соціальній, політичній та гуманітарній ситуації; не обґрунтована роль грошових переказів мігрантів для економічного розвитку країн; більш детально слід було б розглянути впровадження імміграційної та візової політики в країнах ЄС щодо різних категорій біженців та мігрантів
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Кваліфікаційна бакалаврська робота здобувачки Розумної В.Р. в цілому відповідає вимогам кафедри і може бути допущена до захисту перед ЕК з попередньою оцінкою 34 бали.

Науковий керівник: доцент, к.е.н.

Ольшевська І.П. _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МІГРАЦІЙНА КРИЗА ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
1.1. Природа та еволюція причин міграційних криз	5
1.2. Сучасна міграційна криза як виклик для Європи	13
1.3. Регуляторні аспекти міграційної кризи в Європі	21
РОЗДІЛ 2. ДУАЛІСТИЧНИЙ ХАРАКТЕР ВПЛИВУ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН.....	30
2.1. Динаміка міграційного процесу в контексті кризи.....	30
2.2. Соціально-економічні наслідки міграційної кризи в Європі.....	35
2.3. Перспективи та шляхи протидії міграційній кризі в Європі.....	44
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні економіки функціонують в умовах глобалізації. Країни настільки тісно пов'язані, що формується світова система виробництва та споживання, а питання міжнародної міграції є навіть важливішим за «період великих географічних відкриттів». Адже переваги, які несе міжнародна міграція, а також ризики, які вона несе, є визначальними для функціонування та розвитку окремих країн і цілих регіонів світу. Тому розробка ефективної політики у сфері регулювання міграції має велике значення для будь-якої країни, яка бере участь у глобальному міграційному процесі.

Процес глобалізації сприяв збільшенню кількості мігрантів та їх активності. Після спалаху імміграційних криз в Афганістані, Ємені, Лівії та Сирії та стрімкого зростання населення країн Північної Африки та Близького Сходу проблема міграційної політики у світі стала актуальною. Імміграція стала справжньою проблемою ЄС.

Деякі країни-члени ЄС стикаються зі зростанням злочинності та небажанням іммігрантів інтегруватися в суспільство. В інших державах спостерігається тенденція масової еміграції громадян, відтоку молодих і кваліфікованих кадрів. Це пояснює необхідність регуляторної стратегії міграційної політики ЄС в умовах світової економічної та політичної нестабільності.

Поняття міграції та проблема захисту прав мігрантів досліджувалися у численних працях науковців, які вивчають міграційні процеси, зокрема у наукових доробках В. Ніколаєвського, Н. Прохоренко, О. Малиновської, Т. Юдіної, Ю. Римаренка, В. Шелюка, В. Шамраєвої, Н. Пак, М. Лісовської та інших.

Значний внесок у дослідження проблематики міграційних криз зробили такі зарубіжні науковці: Т. Бауер, К. Циммерманн, Дж. Борхас, К. Бренке.

Метою роботи є дослідити дуалізм стану та впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн.

Відповідно до мети було встановлено наступні завдання дослідження:

- дослідити природу та еволюцію причин міграційних криз;
- проаналізувати сучасну міграційну кризу як виклик для Європи;
- визначити особливості регуляторних аспектів міграційної кризи в Європі;
- проаналізувати динаміку міграційного процесу в контексті кризи;
- дослідити соціально-економічні наслідки міграційної кризи в Європі;
- визначити перспективи та шляхи протидії міграційній кризі в Європі.

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в країнах Європи.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти дуалістичного характеру міграційної кризи в Європі

Методи дослідження: у ході дослідження було використано такі методи: теоретичні методи, узагальнення та порівняння були використанні розкриття сутності поняття міграційних криз; аналіз, оцінка, статистичні та графічні методи були використані для оцінки сучасних кризових явищ міграції.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу дослідження склали економічні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. При написанні роботи використовувались матеріали Державної служби статистики України, Державної міграційної служби України, Державної прикордонної служби України, Національного банку України, Світового банку, Міжнародної організації з міграції, Міжнародної організації праці.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МІГРАЦІЙНА КРИЗА ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Природа та еволюція причин міграційних криз

Міграція – це тривалий, багатовіковий процес, характерний для будь-якої держави, будь-якого суспільства та світу загалом. Під міграцією розуміється «складний процес, який пов'язаний з одиничними або регулярними територіальними переміщеннями людей з різних причин через кордони територіальних утворень з метою зміни постійного або тимчасового місця проживання» [1]. Міграція характеризується такими ознаками:

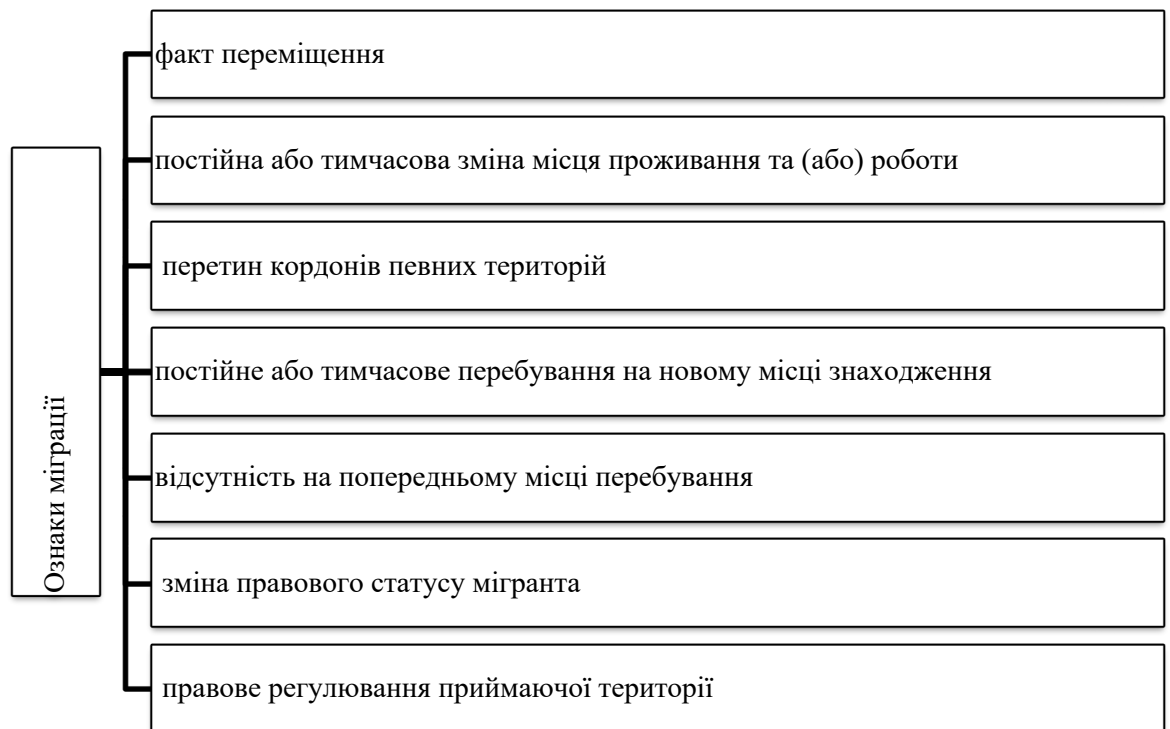

Рисунок 1.1 – Ознаки міграції [2, с. 80]

Основною характеристикою міграції є намір індивіда змінити місце проживання та оселитися на новому місці. Міграція – просторова діяльність

¹ Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ : НІСД, 2014. С. 48.

² Надрага В. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» // Український соціум. – 2015. – № 1 (52). – С.134-141.

(переміщення) індивідів, спрямована на оволодіння новими територіальними ресурсами і пов'язана зі зміною місця проживання. Міграція як соціальне явище має три параметри (рис. 1.2):

Рисунок.1.2 - Параметри міграції [3]

Сьогодні міграційні потоки зростають у напрямку з Півдня на Північ, зі Сходу на Захід. Одним із головних об'єктів мігрантів є країни Європейського Союзу. Закріплений у Договорі про Європейський Союз принцип вільного пересування осіб і «політика відкритих дверей» сприяли розвитку кризових процесів у цьому наднаціональному світі [4].

Для окреслення проблеми зростання кількості, активізації некерованих міграційних процесів був уведений термін «міграційна криза», визначення якого дотепер немає. Однак міграційну кризу можна охарактеризувати як стан, за якого з різних причин збільшується потік легальних і нелегальних мігрантів і біженців на території держав або наднаціональних утворень, що викликає ряд труднощів в урядів, призводить до трансформацій у звичному укладі корінного населення [5].

³ Приб К. А., Гуткевич С. О. Чинники міжнародних міграційних процесів. Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 2. С. 12–17.

⁴ Bauer T., Zimmermann K. Causes of international migration: A survey. Crossing Borders. Routledge. 2018. P. 111–144.

⁵ Андрейко В. І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. Серія: Історія 2 (41). С. 134–142. URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/185419>.

Міграційна криза може спричинити переміщення населення всередині країни або за її межі. Це може статися раптово або поступово, і на нього впливають міграційні переміщення до кризи, а також зміни наступних моделей міграції.

Також визначимо класифікаційні ознаки міграції [6]:

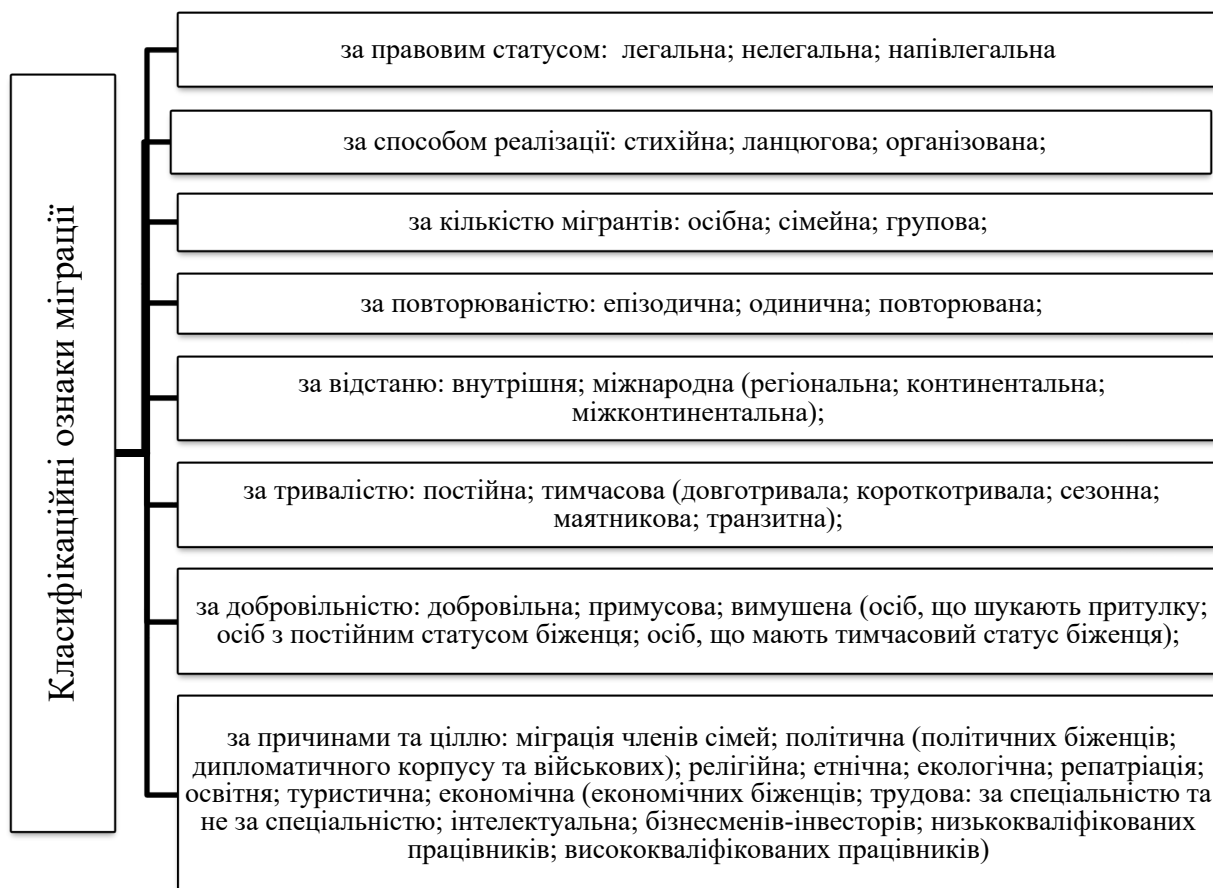

Рисунок 1.3 - Класифікаційні ознаки міграції [7]

Міграційні процеси впливають на природне відтворення населення шляхом зміни вікової структури регіонів виходу населення, трансформацію репродуктивної поведінки контингентів населення, зміни умов життя переселенців, що відбивається на стані їх здоров'я. Міграція впливає і на функціонування та розвиток ринку праці; міграційні процеси сприяють

⁶ Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. – К.: Представництво МОМ в Україні, 2016. – 32 с.

⁷ Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. – К.: Представництво МОМ в Україні, 2016. – 32 с.

розвитку розширеного світогляду особи, зумовлюють підвищення пристосовності до різноманітних умов життя, а також обмін навиками та досвідом між жителями різних регіонів, поширення корисних знань.

Різні чинники міграції розглядаються як головні в різних аналітичних моделях (рис. 1.4).

Теоретична модель аналізу міграційних процесів	• Чинники міграції
Неокласична економічна теорія	• низький життєвий рівень, обмежені економічні можливості, безробіття, низька заробітна платня, що призводять до неможливості задоволення потреб людини
Неокласична мікроекономічна теорія	• індивідуальний раціональний розрахунок “витрати—вигоди” від міграції: • 1) фінансові витрати; • 2) психологічні витрати
Концепція просторової самоорганізації населення	• стимулом до міграції є невідповідність між прагненням людини до певного рівня життєвих благ та можливістю досягти бажаного у місці проживання
Концепція нової економіки трудової міграції	• значущість для мігранта сімейного оточення, відповідальність за добробут сім’ї, прагнення надати їй матеріальну підтримку

Рисунок 1.4 – Соціально-психологічні чинники міграційних процесів в аналітичних моделях міграції [8]

Слід зазначити, що всі концепції міграції розробляються на двох рівнях, які частково перекриваються: на макро і мікрорівні. На макрорівні аналізуються обсяг, інтенсивність, спрямування міграційних потоків, їхня результативність, а також вплив диференціації заробітної платні, безробіття, вартості житла і послуг, кліматичних та екологічних умов тощо. Хоча макрорівень і дозволяє з’ясувати причини міграції, його аналітичні

⁸ Bauer T., Zimmermann K. Causes of international migration: A survey. Crossing Borders. Routledge. 2018. P. 111–144.

можливості є обмеженими, оскільки не враховується диференціація складу мігрантів.

Протягом останніх років глобалізація значно вплинула на міграційні процеси у світі. Все більше утворюється нових економічних регіонів, що прагнуть до співпраці шляхом спільного виробництва, аби підвищити його ефективність (різні етапи виробництва здійснюються на різних територіях). Як наслідок утворюються нові регіони із стрімко зростаючою економікою, що створює нові потоки мігрантів у світі. Також глобалізація розчиняє національно-культурні особливості сучасних європейських держав, стримує національне будівництво.

Практика показує, що сучасні глобалізаційні процеси загострюють міжнаціональні відносини, а також посилюють страх перед іммігрантами, в багатьох європейських країнах активізувались процеси протистояння титульної нації та груп іммігрантів, відбувається відновлення національної ідентичності та національної солідарності окремих етнічних груп [9]. Це одні із негативних наслідків глобалізаційних процесів у світі.

Термін «міграційна криза» описує складні і, як правило, великомасштабні міграційні потоки, а також моделі мобільності, спричинені кризою, які часто призводять до значної вразливості порушених людей та спільнот та створюють серйозні проблеми управління міграцією у довгостроковій перспективі.

Міграційні кризи мають кілька напрямків визначення, тому, використовуючи цей вислів, можна мати на увазі міжнародних мігрантів, які потрапили в кризову ситуацію, коли вони знаходяться в країні призначення, або це стосується міграційних потоків, що виникають внаслідок нестабільності та затяжних конфліктів у країні призначення. області, серед інших можливих сценаріїв.

⁹ Андрейко В. І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. Серія: Історія 2 (41). С. 134–142. URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/185419>.

Зростання числа біженців у всьому світі вказує як на поширення конфліктів та гуманітарних криз, так і на нездатність розв'язати тривалі кризи. Від Сирії до Афганістану місцеві, регіональні та міжнародні суб'єкти не змогли знайти рішення, які б дозволили людям повернутися до своїх будинків. Ці постійні групи біженців виробляють навантаження на сусідні країни. Пандемія коронавірусу лише посилила небезпечні умови, в яких живе багато хто з них. Тепер війна в Україні створила нову кризу біженців в країнах Європи.

Отже, до причин міграційної кризи в ЄС дослідники відносять наступні (рис. 1.5):

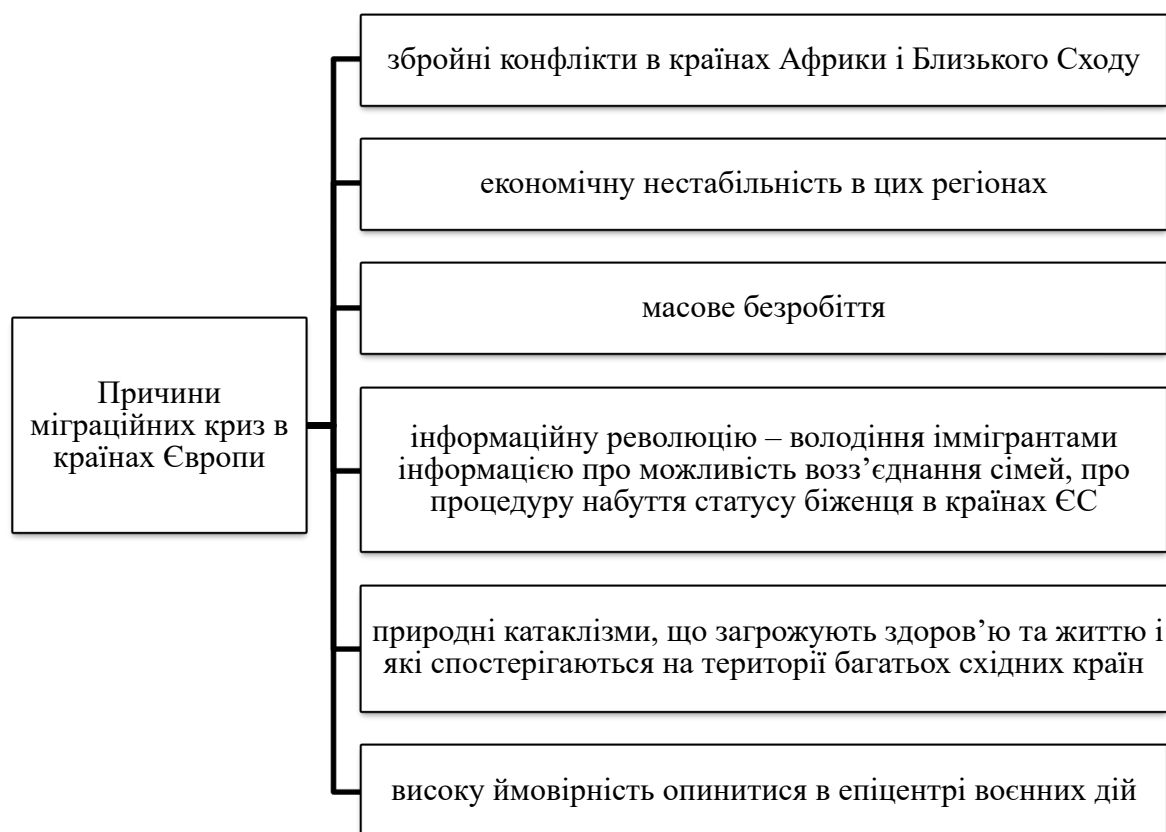

Рисунок 1.5 - Причини міграційних криз в країнах Європи [10].

Міграційна криза в Європі є результатом «толерантної» міграційної політики ЄС. Під міграційною політикою слід розуміти «систему принципів,

¹⁰ Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2017. № 6. С. 54-57.

цілей і дій, за допомогою яких держави та інші державні суб'єкти регулюють міграційні потоки» [11].

М. Матковська зазначає, що міграційна політика – це особливий набір інструментів, «створений і підтримуваний державою, який включає як пасивні, так і активні форми імміграції та управління імміграцією» [12].

Вторгнення Росії в Україну стало, мабуть, визначальною геополітичною подією 2022 року, яка змусила мільйони людей мігрувати по всьому світу. Але це був лише один із багатьох факторів, які допомогли підняти кількість переміщених осіб у всьому світі до рекордно високого рівня, поряд із відсутністю продовольчої безпеки, стихійними лихами, пов'язаними зі зміною клімату, та затяжними конфліктами. Тим часом мінливі потреби в робочій силі та мінливі економічні перспективи після пандемії залучили багатьох мігрантів до нових напрямів. У відповідь уряди поперемінно відчиняли і зачиняли свої двері в залежності від ситуації, але бюрократія, атрофована майже за три роки пандемії COVID-19, часто була не готова реагувати на динаміку, що змінюється.

У 2022 році уряди країн Америки почали по-іншому ставитися до управління міграцією, розглядаючи потоки, що ростуть, у півкулі як проблему, яку необхідно вирішувати спільно, а не тільки за допомогою односторонніх дій. Не було чіткішого вираження цього, ніж прийняття Лос-Анджелеської декларації про міграцію та захист людей та іншими небезпечними видами діяльності та створення системи раннього попередження для великомасштабних криз. Декларація не має обов'язкової сили, але її підписання Сполученими Штатами та іншими країнами принаймні створило платформу для спільного діалогу та дій у масштабах півкулі. Подібний інтерес до спільних підходів був очевидним у двосторонніх угодах, пов'язаних з міграцією, підписаних Сполученими Штатами з Коста-Рікою, Панамою та іншими країнами; між Колумбією та Мексикою; три країни північної частини

¹¹ Міграційна політика ЄС – це катастрофа. Politiken. URL: <https://inosmi.ru/social/20170403/239022762.html>

¹² Matkowska M. Polska polityka migracyjna – zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2013. No. 3. P. 77–92.

Центральної Америки; та в інших місцях. Такий підхід був значною мірою відображенням того, що міграційні тенденції на континенті змінилися, і країни, які колись були ініціаторами міграції, тепер самі є важливими країнами, що приймають і транзитні. Почасти це підкреслило підйом таких місць, як Колумбія, Коста-Ріка та Перу, як нові країни призначення, особливо для величезної кількості людей, які рятуються від кризи в Нікарагуа, Венесуелі та інших місцях. Спільно ці події свідчать, що континент дрейфує в більш інтегровану міграційну зону, в якій жодна країна не залишається осторонь регіональних моделей пересування, і що одностороння політика щодо віз та управління міграцією може мати непрямі наслідки в інших місцях. Це може означати початок спільного підходу до управління міграцією. Проте це може також призвести до нових обмежень, як це було з багатьма венесуельцями у 2022 році.

У 2022 році Східна Африка постраждала від найсильнішої за 40 років посухи після п'яти послідовних сезонів дощів нижче середнього, які вчені пов'язують із глобальною зміною клімату. Посіви засихали, тварини голодували. У поєднанні з різким стрибком цін на продовольство, яке сталося на початку року після вторгнення Росії в Україну, умови виявилися катастрофічними: понад 1 мільйон людей були змушені залишити свої будинки через посуху лише в Сомалі, де офіційні особи ООН розраховували оголосити голод кінець року. За даними Oxfam, в середньому одна людина помирала від голоду кожні 36 секунд. На Африканському Розі понад 37 мільйонів людей зіткнулися з гострим голодом, у тому числі 7 мільйонів дітей віком до 5 років. У багатьох ситуація викликала спогади про попередній голод у Сомалі у 2011 році, коли загинуло майже 260 000 людей, половина з яких – діти. Деякі прогнози припускають, що нинішня криза може бути серйознішою.

Отже, основною характеристикою міграції є намір індивіда змінити місце проживання та оселитися на новому місці. Міграція – просторова діяльність (переміщення) індивідів, спрямована на оволодіння новими територіальними ресурсами і пов'язана зі зміною місця проживання. Термін

«міграційна криза» описує складні і, як правило, великомасштабні міграційні потоки, а також моделі мобільності, спричинені кризою, які часто призводять до значної вразливості порушених людей та спільнот та створюють серйозні проблеми управління міграцією у довгостроковій перспективі.

1.2. Сучасна міграційна криза як виклик для Європи

Двадцять перше століття – це століття мігрантів, оскільки глобальна мобільність є сильно стратифікованим явищем: від глобального туриста до найманого працівника, від торгівлі людьми до біженців, які змушені залишити свою країну походження через кліматичні зміни, бідність чи війни [13].

Отже, (вимушена) міграція сприяє змінам структур та інститутів у глобальних політичних, економічних та соціальних відносинах [14].

В даний час у Європейському союзі (далі ЄС) спостерігаються дві великі демографічні тенденції: безперервне старіння населення та збільшення міграційних потоків [15]. Обидва мають відношення до вивчення взаємозв'язку між демографією та безпекою. Так, скасування внутрішніх кордонів у ЄС сприяло поширенню наративів, що передбачають дефіцит безпеки та нові виклики громадському порядку, пов'язані з відкриттям внутрішніх кордонів, що призвело до посилення політизації та сек'юритизації питань міграції та притулку.

Також рядом країн було запроваджено заходи направлені на відновлення контролю на внутрішніх кордонах ЄС у зв'язку з міграційною кризою відповідно до ст. 23 Шенгенського Кодексу (табл. 1.1).

¹³ Vertovec S., Wessendorf S. (2010). *The Multiculturalism Backlash. European Discourses, Policies and Practices*. London: Routledge.

¹⁴ Castles, S. (2010). Understanding global migration: A social transformation perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1565–1586.

¹⁵ European Commission (2014). *The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies*. Retrieved from http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/ee8_en.htm

Таблиця 1.1 - Країни, які відновили контроль на внутрішніх кордонах ЄС у зв'язку з міграційною кризою відповідно до ст. 23 Шенгенського Кодексу (Schengen Borders Code)

Країна	Межі контролю	Початок	Закінчення
Бельгія	Кордон між провінцією Західна Фландрія та Францією	23 лютого 2016	23 березня 2016
Данія	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні та шляхах морського сполучення з Німеччиною	4 січня 2016	4 березня 2016
Норвегія	Всі кордони, з акцентом на морських внутрішньо-європейських шляхах сполучення	26 листопада 2015	15 березня 2016
Австрія	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні зі Словенією	16 листопада 2015	16 березня 2016
Швеція	Всі кордони, з акцентом на південних та західних портах та сполученні з Данією через Ересунський міст (Öresundsbron)	9 листопада 2015	9 березня 2016
Угорщина	Кордон зі Словенією	17 жовтня 2015	26 жовтня 2015
Словенія	Кордон із Угорщиною	17 вересня 2015	16 жовтня 2015
Австрія	Всі кордони, з акцентом на кордонах з Італією, Угорщиною, Словенією та Словаччиною	16 вересня 2015	15 листопада 2015
Німеччина	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні з Австрією	13 вересня 2015	13 травня 2016

Ця денационалізація державного суверенітету потребує співпраці, і, хоча тісна співпраця в галузі безпеки та оборони видається необхідною в ЄС, не існує спільної «європейської» позиції щодо того, як поводитися і як вийти за

рамки управління гуманітарною кризою після так званої міграційної кризи, що може бути спричинена через національні стратегічні культури, що різняться, які в кінцевому підсумку призводять до застосування різних політик безпеки та оборони в ЄС [16].

З моменту піку міграційної кризи у 2015 році ЄС вжив заходів щодо покращення контролю над зовнішніми кордонами та міграційними потоками.

ЄС та його держави-члени активізують зусилля щодо створення ефективної, гуманної та безпечної європейської міграційної політики. Європейська рада відіграє важливу роль у цих зусиллях, встановлюючи стратегічні пріоритети. На основі цих пріоритетів Рада ЄС встановлює напрями дій та надає мандати для переговорів із країнами, які не входять до ЄС. ЄС також ухвалює законодавство та визначає конкретні програми.

Таблиця 1.1 - Країни, які відновили контроль на внутрішніх кордонах ЄС у зв'язку з міграційною кризою відповідно до ст. 23 Шенгенського Кодексу (Schengen Borders Code)

Країна	Межі контролю	Початок	Закінчення
Бельгія	Кордон між провінцією Західна Фландрія та Францією	23 лютого 2016	23 березня 2016
Данія	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні та шляхах морського сполучення з Німеччиною	4 січня 2016	4 березня 2016
Норвегія	Всі кордони, з акцентом на морських внутрішньо-європейських шляхах сполучення	26 листопада 2015	15 березня 2016
Австрія	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні зі Словенією	16 листопада 2015	16 березня 2016

¹⁶ Biehl, H., Giegerich, B., & Jonas, A. (2013). Introduction. In H. Biehl, B. Giegerich, & A. Jonas (Eds.), *Strategic Cultures in Europe: Security and Defence Policies Across the Continent*, (pp. 7–11). Wiesbaden: Springer VS.

Швеція	Всі кордони, з акцентом на південних та західних портах та сполученні з Данією через Ересунський міст (Öresundsbron)	9 листопада 2015	9 березня 2016
Угорщина	Кордон зі Словенією	17 жовтня 2015	26 жовтня 2015
Словенія	Кордон із Угорщиною	17 вересня 2015	16 жовтня 2015
Австрія	Всі кордони, з акцентом на кордонах з Італією, Угорщиною, Словенією та Словаччиною	16 вересня 2015	15 листопада 2015
Німеччина	Всі кордони, з акцентом на сухопутному кордоні з Австрією	13 вересня 2015	13 травня 2016

За останні кілька років Рада та Європейська рада виробили рішучу відповідь на міграційний тиск. У жовтні 2015 р. під головуванням Люксембургу було активовано механізми комплексного реагування на політичні кризи (IPCR). Вони надають конкретні інструменти, які допомагають координувати політичну відповідь на кризу, поєднуючи ключових учасників.

Міграційний шлях до країн Європи можна умовно розділити на наступні коридори:

1. Східно-середземноморський маршрут. Маршрут Східним Середземномор'ям передбачає нерегулярні прибуття до Греції, Кіпру та Болгарії. У 2015 році цим маршрутом до ЄС прибула велика кількість біженців, які шукають притулку від війни в Сирії. Після періоду низької кількості прибутків завдяки співпраці між ЄС та Туреччиною у 2022 році кількість нерегулярних прибуття до Греції знову почала зростати. Міграційний тиск на Кіпр значно зріс із 2020 року.

2. Маршрут Східним Середземномор'ям. Найбільш простий, дешевий та безпечний маршрут в Європу проходить через Туреччину в Грецію. Саме ним користуються біженці з Іраку та Сирії.

3. Маршрут Західного Середземномор'я. Західно-середземноморський маршрут відноситься до нерегулярних прибуття в Іспанію, як по морю в материкову Іспанію, так і по суші в іспанські анклавів Сеута і Мелілья в Північній Африці. Цей маршрут в основному використовується мігрантами з Алжиру та Марокко, але люди з багатьох країн Африки на південь від Сахари також намагаються потрапити до Європи цим маршрутом.

4. Західноафриканський маршрут. Західноафриканський маршрут передбачає прибуття на Канарські острови в Атлантичному океані з відправленням із Марокко, Західної Сахари, Мавританії, Сенегалу та Гамбії. Після великої кількості нерегулярних прибуттів у 2020 та 2021 роках у 2022 році відбулося значне зниження за даним маршрутом.

5. Центральнo-середземноморський маршрут. Центральнo-середземноморський маршрут передбачає нерегулярне морське прибуття до Італії та на Мальту. Мігранти з Північної Африки, Близького Сходу, Південної Азії та країн Африки на південь від Сахари проходять транзитом переважно через Лівію, перш ніж продовжити свій шлях до Європи до Тунісу та Туреччини. Після двох років невеликої кількості незаконних мігрантів на маршруті кількість осіб, які використовують цей маршрут, знову почала зростати з 2020 року, а в 2022 р. вона ще більше збільшилася.

6. Маршрут Західних Балкан. Маршрут через Західні Балкани означає нерегулярне прибуття до ЄС (переважно до Болгарії, Хорватії, Угорщини та Румунії) через такі країни: Албанію, Боснію та Герцеговину, Косово, Чорногорію, Північну Македонію та Сербію. Це один із основних міграційних шляхів до Європи. Після рекордної кількості прибуття до Європейського союзу у 2015 році кількість незаконних мігрантів, які обрали цей маршрут, неухильно знижувалась протягом кількох років. Однак із 2019 року обсяг мігрантів за цим маршрутом знову почав зростати. 2022 року потік мігрантів значно зріс.

7. Приплив біженців з України. 24 лютого 2022 року росія розпочала військову агресію проти України. З того часу мільйони людей втекли від війни у пошуках притулку у країнах ЄС та Республіці Молдова.

4 березня 2022 року ЄС ухвалив рішення запровадити схему тимчасового захисту з метою зниження тиску на національні системи надання притулку та надання переміщеним особам можливості користуватися узгодженими правами на всій території ЄС. Ці права включають:

- резиденцію;
- доступ до ринку праці та житла;
- медичну допомогу;
- доступ до освіти для дітей.

Станом на січень 2023 року тимчасовим захистом у ЄС користувалися 4 мільйони українських біженців.

8. Ситуація на зовнішніх кордонах ЄС із Білоруссю. Після політичних потрясінь у Білорусі та пов'язаних з ними обмежувальних заходів, вжитих ЄС, у червні 2021 року Білорусь почала організовувати польоти та внутрішні поїздки, щоб полегшити транзит мігрантів до ЄС, спочатку до Литви, а потім до Латвії та Польщі. На Європейській раді 24–25 червня 2021 року лідери ЄС засудили будь-які спроби третіх країн використати мігрантів у політичних цілях. Завдяки злагодженим зусиллям ЄС кількість щоденних незаконних прибуття різко скоротилася, хоча міграційний тиск на кордоні зберігається.

Загальна європейська система надання притулку (CEAS) встановлює мінімальні стандарти поводження з усіма прохачами притулку та заявами про надання притулку до ЄС. Міграційна криза висвітлила необхідність реформування правил надання притулку в ЄС.

У рамках більш загальної реформи правил ЄС про міграцію та притулок 23 вересня 2020 року Європейська комісія запропонувала новий пакт про міграцію та притулок. Пропозиція передбачає всеосяжну загальноєвропейську основу для управління міграцією та притулком, включаючи кілька законодавчих пропозицій.

Програма переселення дозволяє біженцям, які потребують захисту, легально та безпечно в'їхати до ЄС, не ризикуючи своїм життям, здійснюючи небезпечні подорожі.

З 2015 року успішні програми переселення, спонсоровані ЄС, допомогли понад 98 000 найбільш вразливих людей, які потребують міжнародного захисту, знайти притулок у Європейському Союзі. Перед реалізацією кожної схеми переселення країни ЄС оголошують свої обіцянки щодо того, скільки біженців вони планують прийняти.

Схема на 2021–2022 роки вперше включала зобов'язання щодо прийому з гуманітарних міркувань на додаток до зобов'язань щодо переселення.

Разом із програмами гуманітарного допуску держави-члени ЄС на сьогодні захистили приблизно 130 000 осіб:

- 19 455 у 2015-2017 рр., що становить 86 % від загального обсягу;
- 45 570 у 2018-2019 рр., що становить 91 % від загального обсягу;
- 24 656 у 2020-2021 рр., що становить 72% від загального обсягу зобов'язань;
- 33 800 осіб у 2021-2022 роках (майже 5 000 осіб за програмами переселення та 28 800 осіб за програмами гуманітарного прийому).

Термін реалізації схеми на 2020-2021 роки було продовжено у зв'язку зі спалахом коронавірусу. Зобов'язання держав-членів щодо переселення та гуманітарного прийому продовжували виконуватись протягом 2022 року.

У липні 2022 року Європейська комісія розпочала процедуру оголошення внесків на 2023–2025 роки для переселення та прийому з гуманітарних міркувань та запропонувала державам-членам надати:

- новий пакет фінансування на 2023 рік;
- прогноз щодо оголошення внесків на 2024-2025 роки (наскільки це можливо).

На додаток до схем переселення понад 37 300 осіб було переселено відповідно до зобов'язання ЄС-Туреччина від 2016 року. У 2016 році

Європейська комісія запропонувала ухвалу, яка встановлює рамки ЄС для переселення, щоб забезпечити безпечні та законні шляхи до міжнародного захисту для вимушених мігрантів. Таким чином, ЄС перейде від спеціальних схем переселення до більш стабільної структури з більшою стійкістю та передбачуваністю.

Сучасні труднощі, від яких тікають іммігранти, не є мотивацією для їх розвитку та професійного зростання в нових умовах. Натомість європейські країни все частіше реагують на цю тенденцію:

- більшість біженців виступають споживачами, керуючись принципом «мені всі винні». Вони були впевнені, що жодна європейська країна не посміє відмовити їм у притулку. Вони мали рацію – сьогодні лише Данія офіційно прийняла закони, що обмежують імміграцію, а Німеччина оголосила, що готова прийняти близько 800 тис. біженців;

- сирійці, єгиптяни та інші іммігранти, які переїхали до Німеччини, Австрії тощо, не хочуть інтегруватися в європейський простір і приймати європейські цінності. Натомість вони виступають за збереження своєї національної та релігійної ідентичності;

- враховуючи рівень освіти та досвід користування зброєю, ці іммігранти швидко сформували злочинні угруповання, які загрожували безпеці місцевого населення. Навіть зараз у донедавна мирних європейських містах є райони, куди через загрозу життю та здоров'ю виїхали представники корінних народів, а залишилися вихідці з Африки та Азії;

- поява і популярність численних праворадикальних груп і партій зумовлена зростанням невдоволення зростанням кількості іммігрантів з європейських країн. Міжетнічні та міжрелігійні конфлікти серед біженців можуть стати повсякденною реальністю, особливо враховуючи радикальний ісламізм, який активно пропагує терористичне угруповання «Ісламська держава».

Таким чином, ЄС та його держави-члени активізують зусилля щодо створення ефективної, гуманної та безпечної європейської міграційної

політики. Європейська рада відіграє важливу роль у цих зусиллях, встановлюючи стратегічні пріоритети. На основі цих пріоритетів Рада ЄС встановлює напрями дій та надає мандати для переговорів із країнами, які не входять до ЄС. ЄС також ухвалює законодавство та визначає конкретні програми. У рамках більш загальної реформи правил ЄС про міграцію та притулок 23 вересня 2020 року Європейська комісія запропонувала новий пакт про міграцію та притулок. Пропозиція передбачає всеосяжну загальноєвропейську основу для управління міграцією та притулком, включаючи кілька законодавчих пропозицій. Програма переселення дозволяє біженцям, які потребують захисту, легально та безпечно в'їхати до ЄС, не ризикуючи своїм життям, здійснюючи небезпечні подорожі.

1.3. Регуляторні аспекти міграційної кризи в Європі

Починаючи з засідання Європейської ради в Тампері в 1999 році, ЄС займається питанням регулювання міграційної кризи, маючи на увазі два пріоритети: безпеку та необхідність інтеграції дедалі більшої кількості мігрантів. Дійсно, однією з найважливіших модифікацій, внесених Лісабонським договором, є розширення компетенції ЄС у сфері міграції із запровадженням нових повноважень, конкретних ресурсів та інструментів для Європейського парламенту. По суті, єдиним питанням є кількість мігрантів, які в'їжджають у кожну державу. На жаль, з роками репресивна та силова складова міграційної політики була досить пасивною, і це зберігається також і на сьогодні. Багато законодавчих пропозицій блокуються в Раді через відсутність політичної згоди. Європейський порядок денний у сфері міграції, ухвалений Комісією у травні 2015 року, був спробою знайти вихід із цього положення за допомогою комплексного підходу. Проте з кінця літа 2015 р. ситуація погіршилася, і під час кількох зустрічей ЄС намагалися вирішити питання міграційної кризи. Так було узгоджено два надзвичайні заходи щодо переселення 160 000 осіб, які явно потребують міжнародного захисту, з

найбільш постраждалих держав-членів до інших держав-членів ЄС. Серед узгоджених дій були врегулювання гарячих точок, збільшення фінансування для управління надзвичайною ситуацією та посилення прикордонного контролю.

У сфері легальної міграції ЄС має компетенцію встановлювати умови в'їзду та проживання для громадян третіх країн, які законно в'їжджають та проживають в одній державі-члені з метою возз'єднання сім'ї. Однак держави-члени, як і раніше, зберігають за собою право визначати норми прийому для людей, які прибувають з третіх країн у пошуках роботи, і можуть вільно визначати умови прийому громадян, які не входять до ЄС, для проживання та роботи у своїй країні.

Загальні мінімальні стандарти та процедури для осіб, які шукають притулку, покликані гарантувати високий рівень захисту тим, хто її потребує, і водночас не допускати зловживань у національних системах надання притулку. Наприклад, вони визначають, як і де повинні опрацьовуватися заяви, стандарти прийому осіб, які клопочуть про надання притулку, статус осіб, які отримали притулок, та роль національної влади у виконанні цих обов'язків. Проте рішення щодо надання притулку є національним. Дійсно, Дублінський регламент встановлює державу, що відповідальна за розгляд клопотання про надання притулку. Критерії для встановлення відповідальності розміщуються в ієрархічному порядку від сімейних міркувань до недавнього отримання візи або посвідки на проживання в державі-члені, до того, чи заявник в'їхав до ЄС нерегулярно чи регулярно.

Однак, якщо жодна країна ЄС не може бути призначена на основі перерахованих критеріїв, то перша країна ЄС, в яку було подано заяву про надання притулку, несе відповідальність за її розгляд. За запитом іншої країни ЄС будь-яка держава може погодитися на розгляд клопотання про надання притулку з гуманітарних причин, частково заснованих на сімейних або культурних міркуваннях, за умови, що зацікавлені особи згодні.

Отже, ЄС впровадили безліч заходів, що мають різні цілі, включаючи посилення гуманітарної діяльності з порятунку життів на морі; зміцнення зовнішніх кордонів ЄС для стримування транскордонних загроз; посилення координації заходів безпеки для припинення незаконного ввезення мігрантів; зусилля у сфері розвитку, створені задля усунення корінних причин міграції; і перегляд політики ЄС щодо притулку, щоб допомогти передовим державам-членам впоратися з великим обсягом мігрантів, що прибувають.

Різні підходи до реагування на кризу, а саме - кризове управління, розв'язання криз та трансформація криз, забезпечують цінну основу для спостережень та класифікації галузі практик забезпечення вирішення питання міграційної кризи. Кризове управління, ймовірно, включає різні взаємопов'язані методи забезпечення безпеки, спрямовані на посилення безпеки кордонів, сприяння операціям зі стабілізації, боротьбу з транскордонними мережами, такими як, в даному випадку, з незаконними ввезеннями мігрантів, та забезпечення гуманітарного захисту, при обмеженій прихильності до поширення таких норм за кордон.

З іншого боку, заходи реагування на міграційну кризу, спрямовані в першу чергу на задоволення потреб мігрантів та осіб, які шукають притулку, які змушені залишити свої країни походження, слід зарахувати до категорії емпіричних проявів підходу до розв'язання кризи. Вони можуть включати заходи щодо сприяння створенню робочих місць, соціально-економічному розвитку, ефективному управлінню, підзвітності, верховенству закону та вирішенню конфліктів. Зрештою, зміцнення правових гарантій, вжиття багатосторонніх заходів щодо розподілу тягаря, що забезпечують довгострокову стійкість, розвиток громадянського суспільства, тощо.

Ці три підходи не обов'язково несумісні один з одним. На перший погляд, може здатися, що реальна реакція ЄС на міграційну кризу відповідає їм усім, принаймні частково. Щоб дати детальну оцінку відносної ваги різних підходів до реагування у загальній реакції ЄС на міграційну кризу, доцільно

виділяти три окремі галузі: міграцію та розвиток, гуманітарну діяльність та охорону кордонів.

Акцент на зв'язку між міграцією та розвитком є рисою політики ЄС від самого її започаткування(див., наприклад, Sinatti and Horst, 2015).). У світлі розширення спектру та масштабів політики та інструментів, призначених для усунення корінних причин міграції шляхом активізації зусиль у галузі розвитку можна зробити висновок, що підхід ЄС до врегулювання кризи було створено та впроваджено лише як результат дій на кризові явища.

Однак більш детальний аналіз дозволяє визначити деякі важливі невідповідності між моделлю врегулювання кризи та формулюванням ЄС щодо взаємозв'язку між міграцією та розвитком після 2015 року. Можна помітити помітне зрушення з метою, переслідуваних зовнішніми діями ЄС у тих галузях, що докорінно трансформувало дану політику. Стратегічні документи, випущені до міграційної кризи, наголошували на тому, як міграція може бути корисною для досягнення цілей розвитку. Наприклад, Європейський консенсус з розвитку 2006 р. поставив за мету «зробити міграцію позитивним чинником розвитку через просування конкретних заходів, спрямованих на посилення їхнього внеску у скорочення бідності, включаючи полегшення грошових переказів та обмеження «витікання мізків» кваліфікованих фахівців [17].

Так само в Комюніке Комісії з міграції та розвитку від 2005 р. наголошувалося на прагненні ЄС «поліпшити вплив міграції на розвиток» [18]. Обидва документи, поряд із ГАММ та Лісабонським договором, виданими в ті ж роки, нагадують про важливість зміцнення узгодженості політики на користь розвитку.

Пізніші стратегії, навпаки, перевертають зв'язок і закликають зробити допомогу з метою розвитку функціональної моделі регулювання з метою

¹⁷ Baláž V., Nežinský E., Williams A. M. (2021). Terrorism, migrant crisis and attitudes towards immigrants from outside of the European Union. *Popul. Space Place* 27, e2424. 10.1002/psp.2424

¹⁸ Arcarazo, D. A., & Geddes, A. (2013). The development, application and implications of an EU rule of law in the area of migration policy. *Journal of Common Market Studies*, 51(2), 179–193.

міграції ЄС, насамперед для стримування нелегальної міграції. Наприклад, Європейська комісія в 2017 р. визначила, що узгодженість між міграцією та політикою розвитку важлива для забезпечення того, щоб «допомога з метою розвитку допомагала країнам-партнерам більш ефективно керувати міграцією.

Позитивні та негативні стимули мають бути інтегровані в політику ЄС у сфері розвитку, винагороджуючи ті країни, які виконують свої міжнародні зобов'язання щодо поверненню своїх власних громадян і ті, які співпрацюють в управлінні потоками незаконних мігрантів». [19]. Цей зсув вказує на явний відхід від підходу до розв'язання кризи, що базується на потребах.

EUTF є ще одним відображенням даних тенденцій. EUTF зазвичай є інструментом підпису ЄС для усунення корінних причин міграції з метою допомоги з метою розвитку. Однак було зазначено, що найбільша частка ресурсів EUTF не додається, а відволікається від більш традиційних бюджетів допомоги ЄС, таких як Європейський фонд розвитку та Інструмент співпраці з метою розвитку. Основна зміна в цьому процесі полягає в тому, що EUTF значною мірою відступає від передової практики ОЕСР, особливо щодо прозорості управління, відповідності національним стратегіям розвитку, відповідальності на місцях, участі громадянського суспільства та оцінки потреб. У результаті бенефіціари проектів, спонсорованих EUTF, часто визначаються на основі їх міграційного статусу, а не їхніх потреб [20].

Фактичний розподіл коштів у розвиток здійснюється у тому напрямі. Це найбільш помітно у країнах-партнерах, які вважаються стратегічно важливими для зовнішнього управління змішаними міграційними потоками.

У Лівії із загального бюджету ЄС на двосторонню допомогу, що склав на початку 2018 року 354 млн євро, об'єднаних із різних інструментів [21],

¹⁹ Seabrooke L., Tsingou E. (2019). Europe's fast-and slow-burning crises. *J. Eur. Public Policy* 26, 468–481. 10.1080/13501763.2018.1446456

²⁰ Ost D. (2018). Workers and the radical right in Poland. *Int. Labor Work. Class Hist.* 93, 113–124. 10.1017/S0147547917000345

²¹ Kushnir I., Kilkey M., Strumia F. (2020). EU integration in the (post)-migrant-crisis context: learning new integration modes? *Eur. Rev.* 28, 306–324. 10.1017/S1062798719000425

найбільша частка була виділена на програми репатріації мігрантів та управління кордонами [22].

У Нігері, де в ті ж роки загальна допомога ЄС з метою розвитку перевищила 900 млн євро [23], що становить 45% всього національного бюджету країни, найбільша частка коштів ЄС прямувала на соціально-економічний розвиток [24].

Однак слід зазначити, що тільки після ухвалення ЄС Рамкової програми партнерства Нігер почав боротися з незаконним ввезенням мігрантів, діяльність, яка в іншому вважалася на місцевому рівні законною та корисною [25].

У тому ж напрямку ширша участь ЄС у Сахелі скоригувала свій пріоритет з розвитку, як це закріплено у Стратегії безпеки та розвитку ЄС 2011 року в Сахелі, на міграцію та прикордонний контроль, «після мобілізації ЄС проти нелегальної міграції та пов'язаної з нею торгівлі людьми» [26].

Загалом цей аналіз показує, що реакція ЄС на міграційну кризу через розвиток погано відповідає вимогам підходу типу розв'язання кризи. Найбільш яскраво це ілюструється зниженням пріоритетності потреб мігрантів та осіб, які шукають притулку, рішення щодо бюджетних асигнувань. Так само низхідний напрямок стратегій розвитку та обмеження місцевої відповідальності та ролі громадянського суспільства суперечать кризовій трансформації. Навпаки, передача та/або підпорядкування ресурсів, призначених для розвитку, реалізації заходів з охорони кордонів більше відповідає реалістичному підходу до реагування на кризу, тобто управління кризою.

²² Loschi, C., L. Raineri and F. Strazzari (2018) 'The implementation of EU Crisis Response in Libya: Bridging theory and practice', EUNPACK Working Paper D.6.2, EUNPACK project.

²³ Zandonini, G. (2018) 'Niger: il perno instabile della politica UE nel Sahel', ISPI Commentary, 1 August.

²⁴ Molenaar, F. and N. Ezzedinne (2018) *Southbound Mixed Movement to Niger: An Analysis of Changing Dynamics and Policy Responses*. Clingendael CRU Report (The Hague: Clingendael Institute, December).

²⁵ Raineri, L. (2018) 'Human smuggling across Niger: State-sponsored protection rackets and contradictory security imperatives', *Journal of Modern African Studies*, 56(1): 63–86.

²⁶ European Commission (2016) Communication to the European Parliament, the Council and the European Investment Bank on establishing a new Partnership Framework with third countries under the European Agenda on Migration (Strasbourg: European Commission, 7 June).

Посилення заходів з охорони кордону є однією з найважливіших галузей реагування ЄС на кризу. Міграційна криза фактично спровокувала масову ескалацію інвестицій ЄС у цій сфері як на зовнішніх кордонах ЄС, так і у третіх країнах транзиту змішаних міграційних потоків до Європи.

Бюджет Frontex, наприклад, збільшився у сім разів безпосередньо в результаті міграційної кризи: з 15,7 млн євро за перший повний рік роботи в 2006 р. до 114 млн євро в 2015 р.^[27], а Порядок денний у сфері міграції передбачає подальшу інфляцію до більш ніж 300 мільйонів євро у 2020 році. Одночасно розширюється зовнішній вимір прикордонної поліції.

В одному звіті йдеться про те, що бюджет ЄПС, призначений для екстерналізації кордонів, зріс з 59 млн євро у 2003 р. до 15,4 млрд євро у 2014–2020 роках ^[28].

На перший погляд, така увага до охорони кордонів надає правдоподібності гіпотезі про те, що відповідь ЄС була насамперед сформована програмою управління кризою, з її акцентом на державній безпеці та стримуванні загроз. Підтверджуючи цю інтерпретацію, значний акцент на боротьбі з незаконним ввезенням і торгівлею мігрантами за допомогою поліції та сил безпеки є спільним заходом, що пов'язує План Могеріні, висновки Спеціальної наради з міграції Ради ЄС, Порядок денний саме розгортання EUNAVFOR MED – Operation Sophia, а також значну частку асигнувань EUTF. Можна навіть стверджувати, що за допомогою Порядку денного в галузі міграції та Рамкової програми партнерства боротьба з незаконним ввезенням мігрантів була не тільки спрощена, а й почала включати та реконфігурувати спільну взаємодію ЄС з третіми країнами в Північній Африці та Сахелі.

У той же час, прикордонна поліція не обов'язково несумісна з альтернативними підходами, якщо вона об'єднує потреби вразливих груп і знання місцевих суб'єктів і покликана насамперед сприяти належному

²⁷ Hampshire, J. (2015) 'European migration governance since the Lisbon treaty: Introduction to the special issue', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(4): 537–553, doi: 10.1080/1369183X.2015.1103033.

²⁸ Akkerman, M. (2018, May) *Expanding the Fortress: The Policies, the Profiteers and the People Shaped by the EU's Border Externalisation Programme* (Amsterdam: Transnational Institute).

управлінню та/або соціальній стійкості. Однак наявні дослідження показують, що ці амбіції були лише незначно інтегровані у зростаючу увагу ЄС до охорони кордонів.

Щодо розширеного сусідства, ЄС закликав сахеліанські країни ухвалити стратегії боротьби з контрабандою, перш ніж застосовувати більш всеосяжні стратегії міграції, та стратегії забезпечення безпеки кордонів, а потім більш всеосяжні стратегії національної безпеки.

Пріоритет приватного (орієнтованого на безпеку) над загальним передбачає перевертання логіки узгодженої підтримки до належного керування. Більше того, ЄС у багатьох випадках демонстрував своє прагнення «заплющувати очі» на авторитарні та/або кримінальні нахили влади третіх країн в обмін на їхню співпрацю з питань міграції та охорони кордонів^[29].

З цього погляду реагування ЄС на кризу, можливо, сприяло розширенню прав і можливостей невідомих правителів та закріпленню хижачької практики, що тягнеться від столиць до віддалених прикордонних аванпостів країн-партнерів.

Ситуація в таких країнах, як Малі, Нігер, Судан, Туреччина та Лівія дають переконливу ілюстрацію того, як стрес-тест міграційної кризи (або її сприйняття) послабила амбіції ЄС щодо сприяння хорошему управлінню та ліберальному державному будівництву.

Всередині ЄС загалом не вдалося провести реформу, необхідну для забезпечення більшої стійкості ЄС за рахунок більш стійкої системи інтегрованого управління кордонами, обробки заяв про надання притулку та розподілу міграційного тягаря. Через небажання деяких держав-членів ЄС схема переселення, закріплена на Порядку денному в галузі міграції, була погано реалізована, незважаючи на її досить обмежені амбіції, у той час як реформа Дублінського регламенту, що регулює розгляд заяв про надання притулку та обробки також не мала значного успіху. Оскільки ситуація в цих

²⁹ Loschi, C., L. Raineri and F. Strazzari (2018) 'The implementation of EU Crisis Response in Libya: Bridging theory and practice', EUNPACK Working Paper D.6.2, EUNPACK project.

питаннях сприяла зростанню взаємної недовіри та підозри в ЄС, посилення охорони зовнішніх кордонів ЄС незабаром стало однією з небагатьох областей, де можна було досягти хоч якоїсь згоди та прогресу.

Таким чином, аналіз даних тенденцій показує, що заходи охорони кордону стали одним і з найстійкіших, послідовних та розширюваних областей реагування ЄС на міграційну кризу. Проте лише інтерпретація та реалізація цих заходів у досить консервативних термінах антикризового управління, а не вирішення кризи чи трансформація кризи, забезпечили необхідний рівень збігу розрізнених інтересів інститутів ЄС, держав-членів ЄС та третіх країн.

РОЗДІЛ 2

ДУАЛІСТИЧНИЙ ХАРАКТЕР ВПЛИВУ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

2.1. Динаміка міграційного процесу в контексті кризи

За останні 5 років число іммігрантів в країни ЄС мала тенденцію до скорочення на -0,4% із рівня в 3970,051 тис. осіб в 2017 році до рівня в 3954,366 тис. осіб за результатом 2021 року.

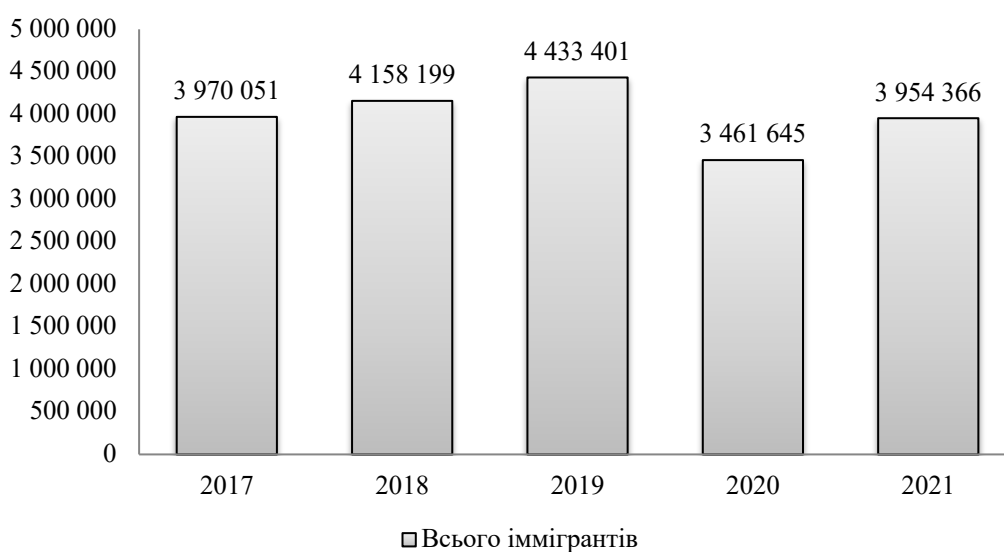

Рисунок 2.1 – Динаміка чисельності іммігрантів в країни ЄС в 2017-2021 рр., осіб

Розподіл мігрантів за країнами відображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка іммігрантів в країни ЄС за країнами в 2017-2021 рр., осіб [30]

Країна	2017	2018	2019	2020	2021	Темп приросту за останні 5 років	Темп приросту за 2021 рік
Бельгія	126 703	137 860	150 006	118 683	139 743	10,29	17,74
Болгарія	25 597	29 559	37 929	37 364	39 461	54,16	5,61
Чехія	51 847	65 910	105 888	63 095	69 360	33,78	9,93

³⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/international-migration-citizenship/database>

Данія	68 579	64 669	61 384	57 230	63 489	-7,42	10,94
Німеччина	917 109	893 886	886 341	728 606	874 367	-4,66	20,01
Естонія	17 616	17 547	18 259	16 209	19 524	10,83	20,45
Ірландія	78 499	97 712	85 630	74 211	80 732	2,84	8,79
Греція	112 247	119 489	129 459	84 221	57 120	-49,11	-32,18
Іспанія	532 132	643 684	750 480	467 918	528 856	-0,62	13,02
Франція	369 621	387 158	385 591	283 237	336 398	-8,99	18,77
Хорватія	15 553	26 029	37 726	33 414	35 912	130,90	7,48
Італія	343 440	332 324	332 778	247 526	318 366	-7,30	28,62
Кіпр	21 306	23 442	26 170	25 861	24 001	12,65	-7,19
Латвія	9 916	10 909	11 223	8 840	12 689	27,96	43,54
Литва	20 368	28 914	40 067	43 096	44 858	120,24	4,09
Люксембург	24 379	24 644	26 668	22 490	25 335	3,92	12,65
Угорщина	68 070	82 937	88 581	75 470	80 471	18,22	6,63
Мальта	21 676	26 444	28 341	13 885	18 148	-16,28	30,70
Нідерланди	189 646	194 306	215 756	182 244	214 105	12,90	17,48
Австрія	111 801	105 633	109 167	103 565	118 511	6,00	14,43
Польща	209 353	214 083	226 649	210 615	241 116	15,17	14,48
Португалія	36 639	43 170	72 725	67 160	50 721	38,43	-24,48
Румунія	177 435	172 578	202 422	145 519	194 642	9,70	33,76
Словенія	18 808	28 455	31 319	36 110	23 624	25,61	-34,58
Словацьчина	7 188	7 253	7 016	6 775	5 733	-20,24	-15,38
Фінляндія	31 797	31 106	32 758	32 898	36 364	14,36	10,54
Швеція	144 489	132 602	115 805	82 518	90 631	-37,27	9,83
Ісландія	12 116	11 830	9 872	8 544	8 996	-25,75	5,29
Ліхтенштейн	645	649	727	713	669	3,72	-6,17
Норвегія	53 351	47 864	48 680	36 287	53 947	1,12	48,67
Швейцарія	143 377	144 857	145 129	138 778	144 907	1,07	4,42
Чорногорія	6 684	8 643	10 737	6 008		-100,00	-100,00
Північна Македонія	2 064	2 053	2 118	2 555	1 570	-23,93	-38,55

Найбільший обсяг іммігрантів за країнами ЄС був зафіксований в Чехії (+33,78%), Болгарії (54,16%) та Хорватії (+130%).

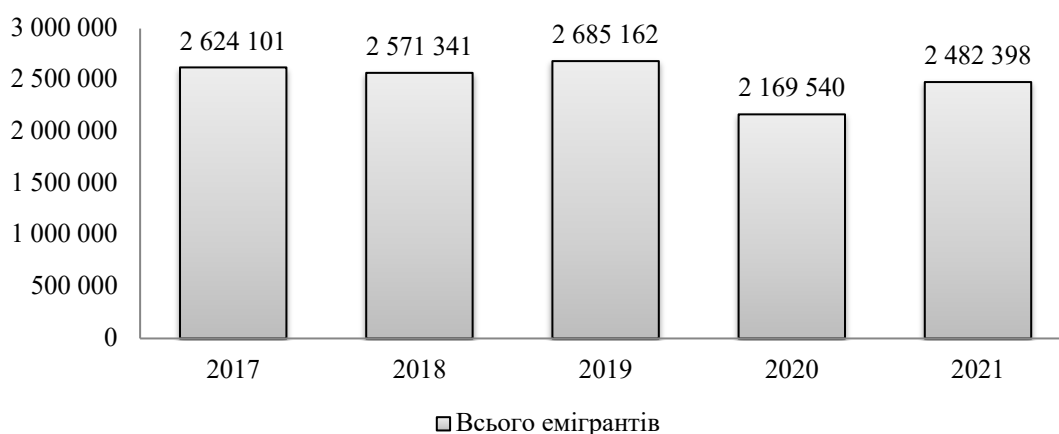

Рисунок 2.2 – Динаміка чисельності емігрантів в країни ЄС в 2017-2021 рр., осіб

Загальний обсяг емігрантів з країн ЄС протягом 2017-2021 рр. також мав тенденцію до зменшення із рівня в 2624,101 тис. осіб в 2017 році до рівня в 2482,398 тис. осіб в 2021 році, тобто на 5,4%.

Таблиця 2.2 – Динаміка емігрантів в країни ЄС за країнами в 2017-2021 рр., осіб [31]

	2017	2018	2019	2020	2021	Темп приросту за останні 5 років	Темп приросту за 2021 рік
Бельгія	89 690	88 935	102 936	76 562	87 272	-2,70	13,99
Болгарія	31 586	33 225	39 941	6 649	26 755	-15,29	302,39
Чехія	27 316	26 742	77 798	35 854	18 630	-31,80	-48,04
Данія	56 403	60 381	66 520	53 822	44 008	-21,98	-18,23
Німеччина (до 1990 колишня територія ФРН)	560 700	540 415	576 319	488 138	543 162	-3,13	11,27
Естонія	12 358	10 476	12 801	12 427	12 481	1,00	0,43
Ірландія	64 068	53 735	62 004	55 942	52 429	-18,17	-6,28
Греція	103 327	103 049	95 020	77 837	79 596	-22,97	2,26
Іспанія	368 860	309 526	296 248	248 561	380 786	3,23	53,20
Франція	215 470	300 668	299 101	144 797	177 028	-17,84	22,26
Хорватія	47 352	39 515	40 148	34 046	40 424	-14,63	18,73
Італія	155 110	156 960	179 505	159 884	158 312	2,06	-0,98
Кіпр	15 105	15 340	17 373	21 368	18 410	21,88	-13,84
Латвія	17 724	15 814	14 583	11 990	12 975	-26,79	8,22

³¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/international-migration-citizenship/database>

Литва	47 925	32 206	29 273	23 103	25 205	-47,41	9,10
Люксембург	13 831	13 985	15 593	14 870	15 959	15,39	7,32
Угорщина	39 829	48 178	49 795	67 364	67 999	70,73	0,94
Мальта	7 020	9 342	7 998	12 679	13 509	92,44	6,55
Нідерланди	108 231	109 635	107 906	102 502	110 342	1,95	7,65
Австрія	66 144	67 212	68 280	62 581	67 299	1,75	7,54
Польща	218 492	189 794	180 594	161 666	201 595	-7,73	24,70
Португалія	31 753	31 600	28 219	25 886	25 079	-21,02	-3,12
Румунія	242 193	231 661	233 736	186 818	216 861	-10,46	16,08
Словенія	17 555	13 527	15 106	17 745	21 144	20,44	19,15
Словаччина	3 466	3 298	3 384	2 428	3 395	-2,05	39,83
Фінляндія	16 973	19 141	17 263	15 084	13 459	-20,70	-10,77
Швеція	45 620	46 981	47 718	48 937	48 284	5,84	-1,33

Щодо мігрантів з України, зареєстрованих для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту станом на березень-квітень 2023 року становили в країнах ЄС 2032,364 тис. осіб, тобто 85,48% від всіх офіційно зареєстрованих біженців з України, що отримали систему тимчасового захисту.

Таблиця 2.3 – Розподіл біженців з України за країнами ЄС в 2023 році [32]

Країна	Станом на	Біженці з України, зареєстровані для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту	Зафіксовано біженців з України
Австрія	09.05.2023	96 766	96 766
Бельгія	02.05.2023	70 686	71 446
Хорватія	07.04.2023	21 640	21 640
Кіпр	12.03.2023	21 842	16 281
Данія	10.04.2023	39 479	41 560
Фінляндія	10.04.2023	53 318	47 067
Франція	31.10.2022	118 994	118 994
Німеччина	19.04.2023	934 420	1 061 623
Греція	31.03.2023	22 704	22 704

³² <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Ірландія	07.05.2023	81 868	82 834
Італія	21.04.2023	175 107	175107
Люксембург	25.10.2022	6 756	6 756
Мальта	19.02.2023	1 744	1 744
Нідерланди	10.02.2023	89 730	89 730
Португалія	26.02.2023	58 242	58 242
Словенія	07.05.2023	9 149	9 397
Іспанія	08.05.2023	175 962	175 962
Швеція	05.04.2023	53 957	53 957
Всього дані по країна ЄС		2 032 364	2 151 810
Всього		2 377 563	2 640 052
Питома вага країн ЄС		85,48	81,51

Фактично станом на березень – квітень 2023 року загальний обсяг зареєстрованих біженців з України в країнах ЄС становила 2151,810 тис. осіб, тобто фактично 81,5% всіх зареєстрованих біженців за країнами світу.

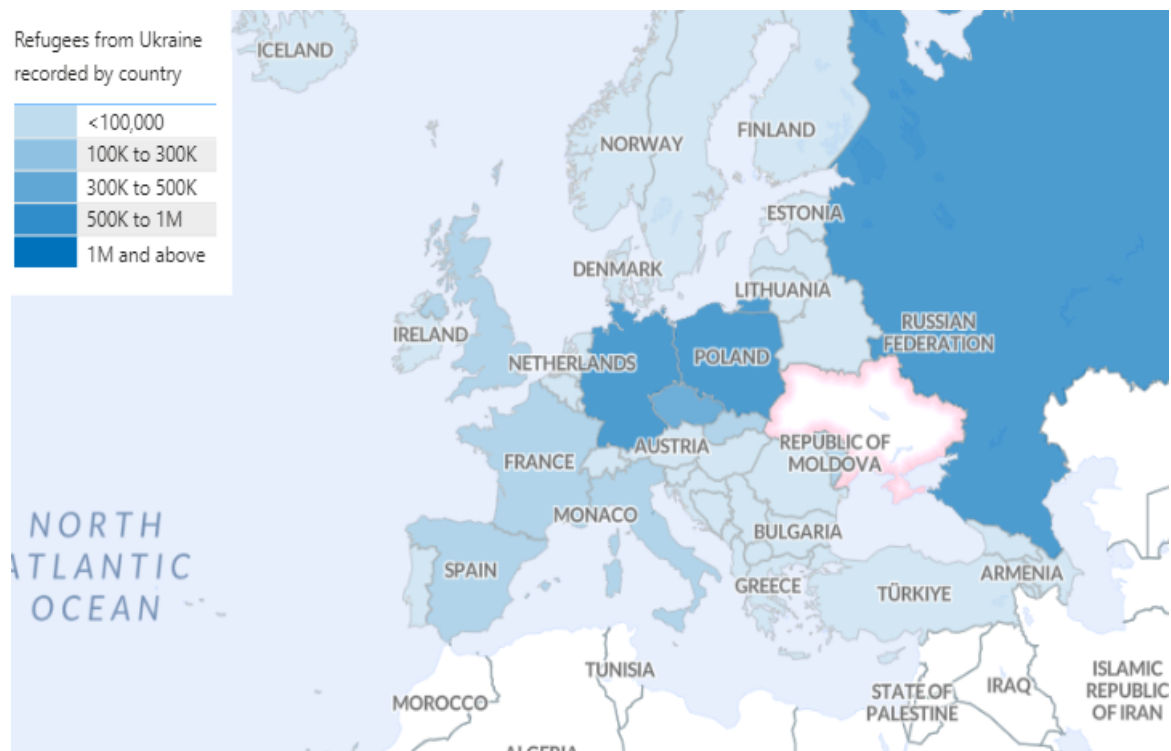

Рисунок 2.3 – Розподіл біженців з України за країнами світу в 2022 році

Отже, за останні 5 років число іммігрантів в країни ЄС мала тенденцію до скорочення на -0,4% із рівня в 3970,051 тис. осіб в 2017 році до рівня в 3954,366 тис. осіб за результатом 2021 року. Найбільший обсяг іммігрантів за країнами ЄС був зафіксований в Чехії (+33,78%), Болгарії (54,16%) та Хорватії (+130%). Загальний обсяг емігрантів з країн ЄС протягом 2017-2021 рр. також мав тенденцію до зменшення із рівня в 2624,101 тис. осіб в 2017 році до рівня в 2482,398 тис. осіб в 2017 році, тобто на 5,4%. Щодо мігрантів з України, зареєстрованих для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту станом на березень-квітень 2023 року становили в країнах ЄС 2032,364 тис. осіб, тобто 85,48% від всіх офіційно зареєстрованих біженців з України, що отримали систему тимчасового захисту.

2.2. Соціально-економічні наслідки міграційної кризи в Європі

Дослідження, проведене в країнах ЄС щодо соціальних, економічних та фінансових наслідків імміграції до ЄС [33] показало, що:

1. У цілому нині мігранти вносять у державні фінанси країн ЄС стільки ж податків, як і допомог, тобто чисті податкові наслідки імміграції мінімальні. Цей вплив на бюджет залежить від характеристик мігрантів, при цьому молоді, працюючі, висококваліфіковані мігранти часто приносять значний чистий прибуток для державних фінансів.

2. Мігранти з країн, що не входять до ЄС, іноді зображуються як навантаження на державні фінанси та загроза системам соціального забезпечення країн, що приймають. Однак якщо взяти до уваги відмінності у віковій структурі, статі, складі сім'ї та рівні освіти двох груп, дослідження показують, що в більшості країн ЄС іммігранти отримують соціальну допомогу так само часто, як і місцеві жителі.

³³ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/topic/increasing-significance-migration/political-social-aspects-migration_en

3. У короткостроковій перспективі біженці та особи, які шукають притулку, є чистим фінансовим тягарем з високими соціальними витратами і низьким рівнем зайнятості.

4. Моделювання ОЦ соціальних, економічних та фіскальних наслідків швидкого зростання вимушеної імміграції до ЄС показує, що в середньостроковій та довгостроковій перспективі короткострокові витрати на інтеграцію біженців, такі як мовна та професійна підготовка можуть значно переважуватися соціальними витратами та мати досить низькі економічні та фіскальні вигоди.

5. Залежно від інтеграційної політики щорічний довгостроковий ефект ВВП може бути на 0,2-1,4% вище за базове зростання, а повне відшкодування інвестицій в інтеграційну політику може бути досягнуто через 9-19 років.

В цілому частка іноземного населення ЄС нижче, ніж у більшості розвинених країн та країн, що розвиваються з високим рівнем доходу.

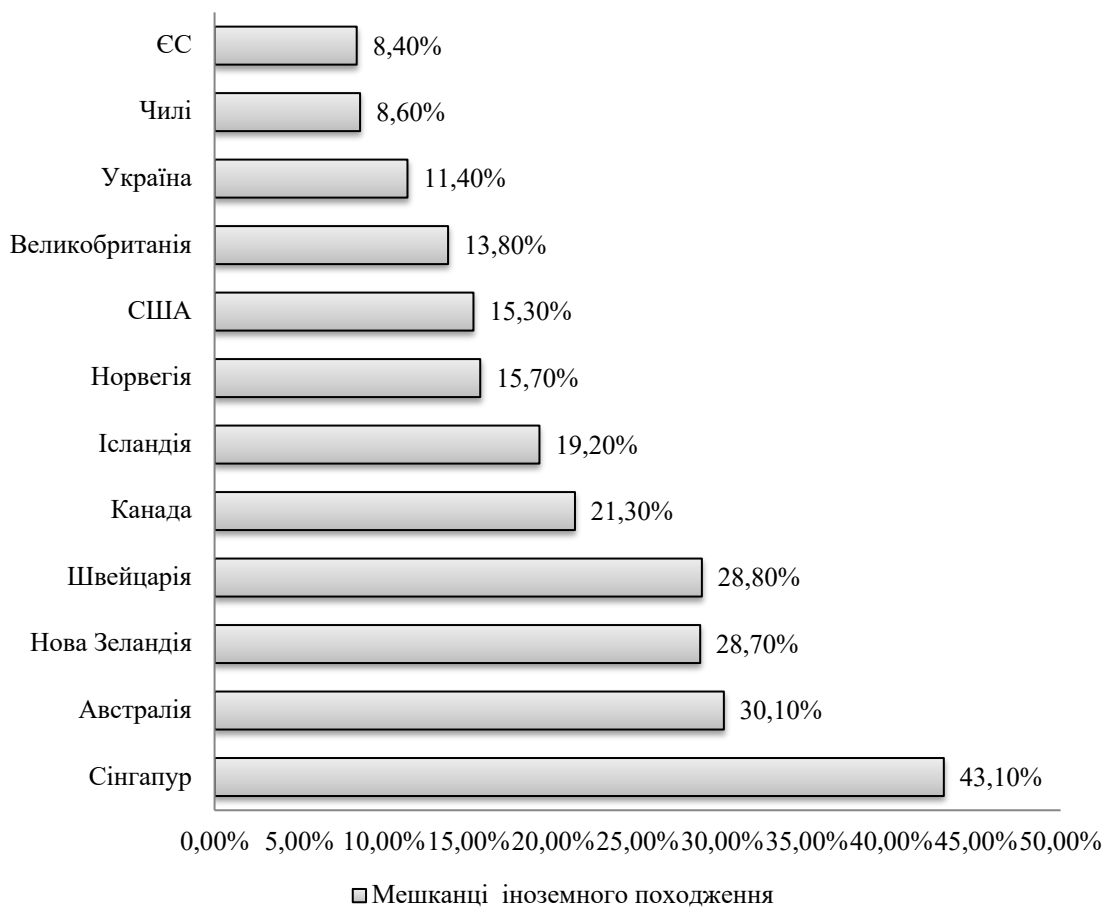

Рисунок 2.4 – Мешканці іноземного походження на країну світу в 2021 році

Основною причиною міграції до країн ЄС протягом 2021 року залишалися сім'я (36%), робота (20%) та пошук притулку (9%). Дані щодо розподілу відображено на рис. 2.5.

Серед громадян країн, які не входять до ЄС, що проживають у ЄС з чинним видом на проживання на кінець 2021 року, більшість мали дозволи, видані з сімейних чи робочих причин.

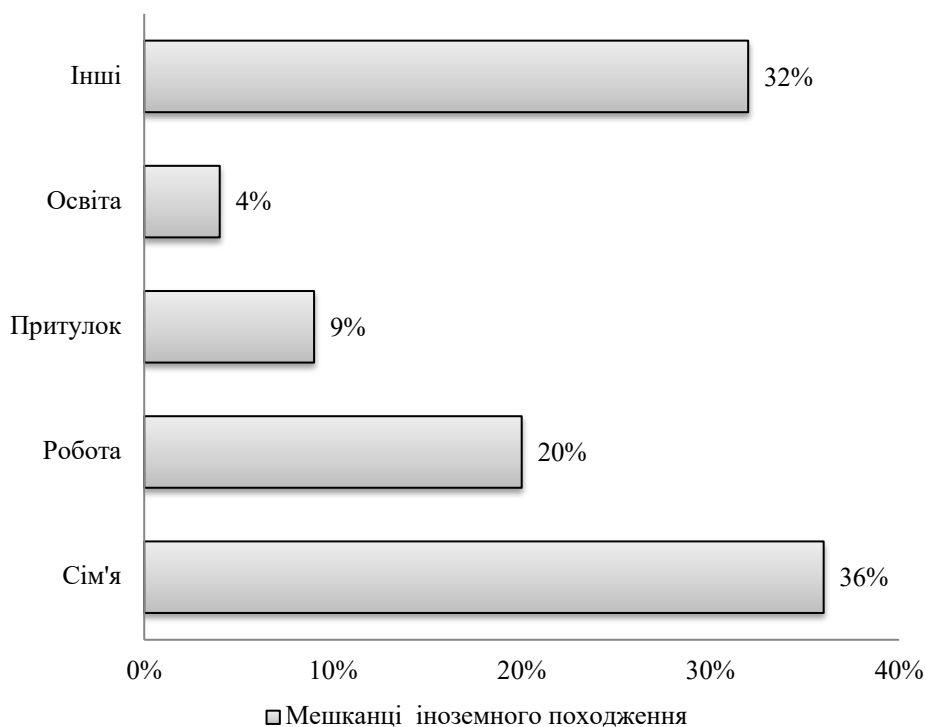

Рисунок 2.5 – Основні причини міграції в країни ЄС 2021 році

У 2021 році на ринку праці ЄС було зайнято 8,84 млн. громадян, які не входять до ЄС, із 189,7 млн. осіб віком від 20 до 64 років, що становить 4,7% від загальної кількості.

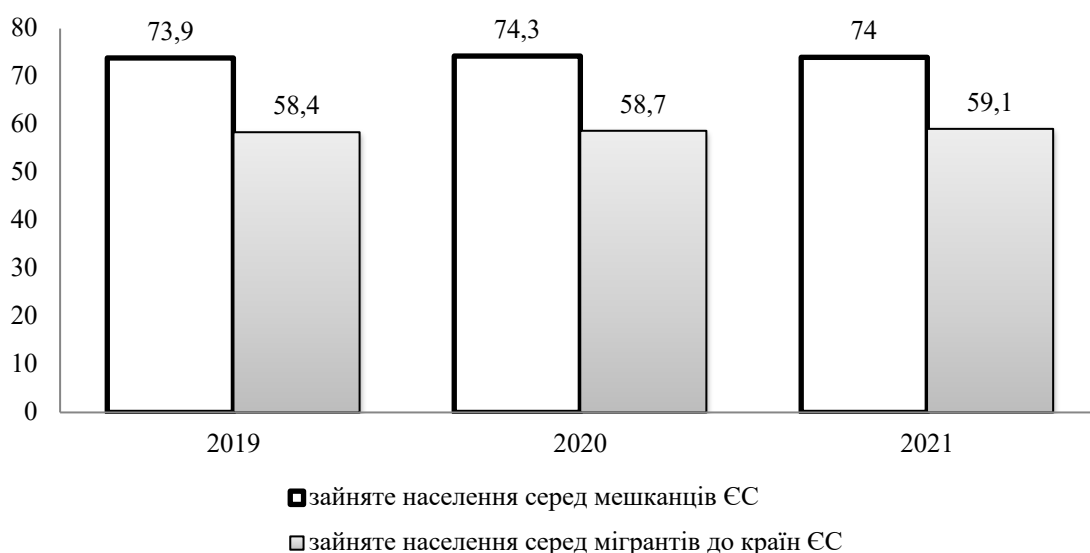

Рисунок 2.6 – Динаміка рівня зайнятості населення серед мешканців ЄС та мігрантів в країни ЄС в 2019-2021 році

Рівень зайнятості в ЄС серед населення працездатного віку вищий для громадян ЄС (74%), ніж для громадян, які не входять до ЄС (59,1%) у 2021 році.

В 2021 році громадяни країн, що не входять до ЄС, були надмірно представлені в деяких конкретних секторах економіки (табл. 2.1).

Таблиця 2.4 - Надмірне залучення мігрантів за секторами економіки в країнах ЄС в 2021 році

Сектор	Загальна зайнятість громадян, які не входять до ЄС	Загальна зайнятість громадян ЄС
Проживання та харчування	10,2%	3,7%
Адміністративна та допоміжна діяльність	7,7%	3,8%
Домашня робота	6,7%	0,7%
Будівництво	9,2%	6,6%

Щодо занять, громадяни, які не входять до ЄС, були надмірно представлені серед наступних (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 Надмірне залучення мігрантів за професійними групами в країнах ЄС в 2021 році

Професійна група	Загальна зайнятість громадян, які не входять до ЄС	Загальна зайнятість громадян ЄС
Прибиральники та помічники	11,8%	2,9%
Працівники побутових послуг	6,3%	3,7%
Працівники особистої гігієни	5,7%	3,0%
Робітники у будівництві та суміжних професіях, крім електриків	6,5%	3,7%
Робітники у гірничодобувній промисловості, будівництві, виробництві та транспорті	6,0%	2,5%
Помічники з приготування їжі	2,3%	0,6%
Сільськогосподарські, лісові та рибні робітники	2,8%	0,7%

Громадяни країн, які не входять до ЄС, були недостатньо представлені в інших секторах економіки, зокрема:

Таблиця 2.6 – Недостатнє залучення мігрантів за секторами економіки в країнах ЄС в 2021 році

Сектор	Загальна зайнятість громадян, які не входять до ЄС	Загальна зайнятість громадян ЄС
Державне управління та оборона, обов'язкове соціальне забезпечення	1,3%	7,5%
Освіта	3,8%	7,7%
Здоров'я людини та соціальна робота	8,3%	11,3%
Професійна, наукова та технічна діяльність	3,5%	5,9%

З іншого боку, громадяни країн, які не входять до ЄС, були недостатньо представлені серед:

Таблиця 2.7 – Недостатнє залучення мігрантів за професійними групами в країнах ЄС в 2021 році

Професійна група	Загальна зайнятість громадян, які не входять до ЄС	Загальна зайнятість громадян ЄС
Навчання професіоналів	2,4%	5,6%
Асоційовані фахівці з бізнесу та адміністрування	2,7%	6,9%
Генеральні та клявішні клерки	1,6%	4,4%
Молодші фахівці у галузі науки та техніки	1,7%	3,6%
Професіонали бізнесу та адміністрації	2,2%	4,4%
Медичні працівники	1,4%	3,1%

Після вторгнення Росії в Україну у 2022 році мільйони громадян України залишили країну з міркувань безпеки. За активної громадської підтримки європейські країни вітали українських мігрантів, надавши їм статус тимчасового захисту з правом роботи в ЄС, доступ до послуг охорони здоров'я та освіти та інших соціальних пільг. Проте зі зростанням кількості мігрантів і затягування війни почали наростати ознаки міграційної «втоми». Про це свідчать численні опитування громадської думки у різних країнах. У той час як загалом громадська підтримка України не слабшає, опитування виявили зростання занепокоєння з приводу зростання вартості життя, обмеженості ринку житла, можливостей освіти та інших соціальних послуг, а також достатності фінансових ресурсів^[34].

³⁴ World Vision International (2022), *Warm Welcomes, Lurking Tensions*.

Витрати українських мігрантів за кордоном стимулюють приватне споживання у країнах-реципієнтах і, отже, економічне зростання. За даними, зібраними Національним банком України, витрати українців за кордоном у 2022 році становили 2 млрд. дол. на місяць, що більш ніж утричі перевищує показники попереднього року. На початку повномасштабної війни в Україні мігранти здебільшого покривали свої витрати за рахунок своїх заощаджень в українських банках, використовуючи картки для розрахунків та зняття готівки. Оскільки українці стали активніше працевлаштовуватися за кордоном, заробітна плата, отримана в країнах, що приймають, стала основним джерелом фінансування витрат мігрантів.

Таким чином, українські мігранти викликали короточасний сплеск роздрібної торгівлі та приватного споживання у Польщі та Естонії, хоча вже у червні вони повернулися до довоєнних рівнів. Зокрема, Credit Agricole (2022) визначив приплив мігрантів з України як основний драйвер прискореного зростання роздрібних продажів у Польщі у березні, що компенсувало негативний вплив інфляції та зниження споживчої довіри на витрати домогосподарств. В інших країнах вплив міграції з України можна оцінити як досить невеликий через або невелику кількість мігрантів порівняно з населенням країни-реципієнта (Німеччина), або вищу вартість життя (Німеччина, Чехія, Австрія, Франція, Швейцарія, Нідерланди та Великобританія).

За оцінками дослідження МВФ (IMF 2020) та опитувань ООН, за інших рівних умов внесок українських мігрантів збільшить випуск у 2026 році порівняно з базовим сценарієм без міграції на 2,2–2,3% в Естонії, Польщі та Чехії та на 0,6–0,65% у Німеччині. Для розрахунків використовувалися дані ООН про кількість українських мігрантів щодо країн та опитування ООН, які визначили частку жінок з дітьми у загальній кількості мігрантів на рівні 87%, а також частку мігрантів віком 18–59 років. також враховувано співвідношення 1,2 дитини на одну жінку в Україні та припущення, що 70%

працевдатних мігрантів буде працевлаштовано за весь період. Також передбачалося, що вищезгадані пропорції однакові всім країнам.

Незважаючи на позитивний середньостроковий ефект, присутність мігрантів викликає деякі короткострокові проблеми. Зокрема витрати українських мігрантів стали додатковим фактором високих темпів зростання інфляції в ЄС, де вона вже досягла десятирічного максимуму на тлі різкого зростання цін на енергоносії. Так, інфляція становила понад 20% у річному обчисленні у Литві, Естонії, Латвії та Угорщині, близько 18% у річному обчисленні у Чехії та Польщі та майже 10% у річному обчисленні у зоні євро.

Інтеграція українських мігрантів вплине на показники ринку праці країн, що приймають. Зокрема, ЄЦБ очікує, що від 25% до 55% українських мігрантів працевдатного віку братимуть участь у робочій силі Євросони у середньостроковій перспективі [35].

Хоча мігранти створюють додаткові проблеми для державних фінансів у короткостроковій перспективі, вони можуть мати позитивний вплив на бюджет і економіку країн, що приймають, якщо мігранти залишаються в цих країнах довше 3 років і беруть активну участь на ринку праці.

Географічна та культурна близькість України до Європи, наявність української діаспори та статус тимчасового захисту сприятимуть збільшенню участі переміщених осіб у складі робочої сили. Зокрема оцінки ОЕСР показують, що робоча сила всіх країн ЄС сукупно зросте на 0,5% до кінця 2022 р., що вдвічі більше, ніж під час попередньої хвилі міграції у 2014–2017 роках[36]. Очікується, що вплив буде найсильнішим у Чехії (2,2%), Польщі (2,1%), Естонії (1,9%) та інших країнах (1–1,5% в Угорщині, Латвії, Словаччині, Литві та Румунії). У свою чергу, зайнятість в ЄС може зрости на 0,4%.

³⁵ Botelho, V (2022), “The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force”, ECB Economic Bulletin, Issue 4/2022.

³⁶ OECD (2022), “The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries”, 27 July.

Тим часом, наявні дані показують, що інтеграція переміщених осіб у свої ринки праці є помірною. У той час, як 63% опитаних мігрантів працювали до повномасштабного вторгнення, у вересні лише 28% були працевлаштовані [37]. У Польщі ситуація дещо краща. Із приблизно 1,2 мільйона мігрантів, які отримали номери соціального страхування у Польщі, близько половини знайшли роботу [38]. Проте ці мігранти здебільшого працювали у сферах із нижчою заробітною платою – логістиці, промислому виробництві, сільському господарстві, будівництві, готельному бізнесі, хоча багато хто з них мав високу кваліфікацію.

Державні витрати країн, що приймають, на освіту, охорону здоров'я та житло мігрантів, хоч і надають позитивний вплив на економічне зростання, посилять проблеми для державних фінансів цих країн.

Берд та Амаглобелі [39] оцінили короткостроковий фінансовий вплив українських мігрантів на економіку країн ЄС приблизно 30–37 мільярдів євро, або 0,19–0,23% ВВП ЄС. При цьому найбільші витрати зазнають країни, що межують з Україною та країнами Балтії. За підрахунками Європейського інвестиційного банку [40], Латвія може витратити на адаптацію мігрантів 9% ВВП, Естонія – понад 7% ВВП, Угорщина, Польща та Чехія – 4–6% ВВП. З іншого боку, IFW Kiel надає оцінки набагато помірніші: витрати могли перевищити 1% ВВП тільки в Польщі, Естонії та Чехії. Така різниця може відображати різні оцінки як числа мігрантів, так і витрат на одну особу (10 000 євро за даними Європейського інвестиційного банку та 6 000 євро за [41]).

Загалом фактичні короткострокові наслідки для бюджету країн ЄС можуть бути як нижчими, так і вищими за попередні оцінки. З одного боку, скорочення бюрократичних процедур, зниження витрат на первинне

³⁷ UNHCR (2022), "[Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2](#)", 23 September.

³⁸ Bird, N and D Amaglobeli (2022), "[Policies to Address the Refugee Crisis in Europe Related to Russia's Invasion of Ukraine](#)", IMF Notes No 2022/003, 8 September.

³⁹ Bird, N and D Amaglobeli (2022), "[Policies to Address the Refugee Crisis in Europe Related to Russia's Invasion of Ukraine](#)", IMF Notes No 2022/003, 8 September.

⁴⁰ European Investment Bank (2022), "[How bad is the Ukraine war for the European recovery?](#)", Economics – Thematic Studies.

⁴¹ International Labour Organization (2022). "[ILO Monitor on the world of work. Tenth edition. Multiple crises threaten the global labour market recovery](#)", 31 October.

розміщення та швидша інтеграція українців до ринків праці відповідних країн призведуть до зниження витрат приймаючих країн. З іншого боку, демографічна структура українських мігрантів (частка дітей коливалася країнами від 28% до 44%) відрізняється від попередніх хвиль міграції, що може призвести до значного збільшення витрат на освіту, охорону здоров'я та адаптацію.

За оцінками МВФ [42], чистий фіскальний ефект буде позитивним для Європи у довгостроковій перспективі, оскільки українці активно інтегруються у європейський ринок праці. Зокрема, податкові платежі українських мігрантів у Польщі є яскравим прикладом такої інтеграції на ринок праці. Зокрема, за оцінками Центру міграційних досліджень Варшавського університету, українці в Польщі заплатили 10 мільярдів польських злотих (близько 2,4 млрд. дол.) у вигляді податків.

2.3. Перспективи та шляхи протидії міграційній кризі в Європі

Міграція піднялася на перше місце у політичному порядку денному європейського населення. Громадськість неоднозначно оцінює реакцію ЄС на міграційну кризу, а також її наслідки для майбутньої політики. Після кризи сприйняття реакції за країнами ЄС були різними. З одного боку, особисте сприйняття того, що ЄС означає недостатній контроль на зовнішніх кордонах, значно зросло в більшості держав-членів ЄС. Деякі верстви громадянського суспільства протестували проти реакції ЄС на кризу через те, що вона не прийняла біженців та мігрантів. Рух Refugees Welcome був однією з багатьох ініціатив, що виникли для прийому біженців (Bermudez, 2020). З іншого боку, екстерналізація феномена міграції через угоду між ЄС та Туреччиною 2015 року зазнала різкої критики з боку громадськості.

⁴² Bird, N and D Amaglobeli (2022), “Policies to Address the Refugee Crisis in Europe Related to Russia’s Invasion of Ukraine”, IMF Notes No 2022/003, 8 September.

У розпал міграційної кризи підтримка загальної міграційної політики була високою. Деякі дані свідчать про те, що це могло змінитись у наступні роки. Опитування Євробарометра показало переважну підтримку ролі ЄС у реагуванні на надзвичайні ситуації (Eurobarometer, 2017). Дослідження, показало, що підтримка спільної міграційної політики ЄС знизилася в більшості держав-членів і значно більшою мірою, ніж у тих країнах, де зростає підтримка спільної міграційної політики. Підтримка вжиття додаткових заходів проти нелегальної міграції на національному рівні збільшилася у всіх державах-членах, за винятком Португалії, Німеччини, Кіпру та Греції.

За останні сім років, з 2015 по 2022 рр., країни Європи зазнали невдачі, намагаючись провести більш інтегровану та ефективну міграційну політику ЄС. На всіх етапах маршруту мігрантів, від усунення корінних причин міграції в Африці до посилення зовнішнього прикордонного контролю, прийняття схем переселення та перегляду європейської системи притулку результати були низькими, адже не було узгодженої політики та чіткого алгоритму відповідних дій на кризу.

Насправді набір інструментів ЄС був доволі перенасичений механізмами координації, оперативними групами та схемами добровільної солідарності. Але його реалізація так і не набрала обертів, оскільки уряди країн ЄС боялися втратити контроль над політичною проблемою, яку міграція представляє у кожній зі своїх країн. Проте сьогодні міграція надто сприйнятлива з політичного погляду, щоб залишати її на розсуд керівництва країн ЄС, а не вирішувати проблему на місцях.

Відродження міграційної кризи в 2022 році, хай і в менших масштабах, ніж попередня, ставить перед Європою дві проблеми. Перший – на національному рівні. Допомога українським жінкам та дітям, що рятуватися від війни в Україні, досить популярна серед виборців, тоді коли підтримки економічних мігрантів-чоловіків із далекого зарубіжжя – немає. Наприклад, в Швеції, яка колись була відносно привітною до мігрантів, тепер кріною керує уряд, який спирається на підтримку партії, яка виступає проти мігрантів.

Друга проблема пов'язана із координацією. Підхід Європи до проблеми міграції – це плутанина національної політики та політики ЄС. Країн Південної Європи обурюють правила, які змушують потенційних біженців звертатися за притулком у першій країні, до якої вони прибувають, часто у прибережних країнах, таких як Греція та Італія. Вони хотіли б, щоб інші країни ЄС розділили цей тягар, погодившись переселити мігрантів (більшість з яких у будь-якому разі воліли б опинитися в таких місцях, як Німеччина). Мешканці Північної частини Європи погодяться лише на добровільну схему, яка раніше не спрацювала. Це суттєво погіршує координацію між країнами Європи та довіри між ними в політиці щодо мігрантів. Жителі Південних країн Європи, зі свого боку, звинувачуються в порушенні правил, поганому поведженні з мігрантами і підштовхуванні їх до поїздки в інші країни Європи шукати притулку. Внаслідок цього прикордонний контроль, який колись був скасований усередині блоку, знову стає небажаним явищем у багатьох країнах ЄС.

Поліпшення з 2015 року здебільшого були зосереджені на запобіганні проникненню мігрантів. Frontex, прикордонне агентство ЄС, отримало для цих заходів значну підтримку. Такі країни, як Лівія та Туреччина, через які багато мігрантів прибувають до Європи, отримують гроші за допомогу у стримуванні потоку навіть ціною підтримки сумнівних та жорстких режимів. Але не зумівши заблокувати прибуття мігрантів, Європі тепер доведеться мати з ними справу. Фактично даний механізм неефективний з 2015 році, і в ньому досі немає чіткого плану реалізації.

Нездатність ЄС виробити ефективну міграційну політику та політику надання притулку підриває європейську інтеграцію та приносить користь прихильникам дезінтеграційних процесів. Захист зовнішніх кордонів ЄС не може здійснюватися за рахунок прав та життів мігрантів, і тому, що він відкриває довгострокові слабкі місця європейської інтеграції, цим підриваючи саму інтеграцію. І це стосується всіх рівнів суспільства і політики, а значить, тема міграції чутлива практично для всіх.

По-перше, це безпекове питання, але кожен з урядів ЄС розглядає його по-своєму. Сприйняття загрози може бути різним, але існує спільний знаменник: необхідно посилити захист зовнішніх кордонів ЄС. Це і є важливим випробуванням спільної політики безпеки союзу.

По-друге, це культурна проблема у суспільствах по всій Європі. Існують величезні історичні відмінності, коли йдеться про досвід держав-членів у сфері міграції. Наприклад, східні країни ЄС не мають жодної колоніальної спадщини, подібної до тієї, яка впливає на західний підхід до міграції. Є різниця у сприйнятті українських біженців та сирійських. Це створює велику напруженість на місцевому та регіональному рівнях.

По-третє, ця складність робить практично неможливим для політиків дійти рішення, прийнятного для південних та східних країн ЄС, які сприймають проблему зовсім по-різному. Будь-який компроміс, традиційний двигун інтеграції в ЄС, є досить важкодосяжним.

Міграція може бути кризою серед усіх криз, з якими сьогодні стикається Європа, з тієї простої причини, що вона стала нерозв'язною проблемою. Хоча економіка міграції вимагає мільйонів нових робітників-мігрантів щороку, міграційна політика вимагає закриття кордонів.

Більш того, в той час як загальна міграційна політика та політика надання притулку є невід'ємною частиною європейського простору вільного пересування людей (так званої Шенгенської зони), держави-члени продовжують діяти, не досягаючи угоди про спільну відповідальність. Прагнучи догодити всім, нові пропозиції визначають систему солідарності *à la carte*, яка ризикує створити більше бюрократії, нових розбіжностей і вищих економічних витрат у системі, яка зрештою може виявитися неефективнішою за нинішню.

Зрештою, постає питання, як поєднати посилення прикордонного контролю з повним дотриманням верховенства права, прав людини та прав мігрантів. У нерівному і дедалі глобалізованому світі Європі доведеться обирати між усуненням причин міграції чи зміцненням себе за рахунок

власного лібералізму. По суті, це буде справжня криза: коли страх Європи перед новою міграційною хвилею змушує її погодитись на неприйнятну політику, від нормалізації надзвичайних ситуацій до порушення фундаментальних прав.

В даний час важко виділити в різних діях та діях ЄС чіткий взаємозв'язок, що відповідає спільній європейській міграційній політиці. Скоріше, це нагромадження законодавчих положень (Директив) та протиріч щодо застосування відповідних інструментів реалізації міграційної політики. Фактично різниця вже очевидна. Так, в 2022 році був відкритий, сприятливий підхід до мільйонів переміщених осіб з України, у той же час ведеться сувора політика придушення міграції з Африки та Близького Сходу.

У той час як пандемія COVID-19 продемонструвала центральну роль праці мігрантів у діяльності, від якої залежать європейці, як охорона здоров'я та виробництво продуктів харчування, ЄС стикається з договірними обмеженнями, які обмежують його компетенцію щодо прийому мігрантів. Поки ЄС не розробить міграційну політику, а не політику припинення міграції, це питання залишиться проблемним для всього Союзу.

Обмежувальний підхід ЄС до міграції є дискримінаційним, нерівним та з цілою низкою упереджені, і зачіпає постійні посилення блоку на захист цінностей та прав людини. Сучасний підхід створений різними наративами, що роками розповсюджуються з дотриманням суворо режиму, а тепер прийнятими та посиленими майже всіма основними європейськими політичними партіями.

Сьогодні, коли ЄС прагне зміцнити міжнародні союзи з африканськими, азіатськими та близькосхідними державами, країни ЄС з її грубою відмінністю між українськими біженцями, яких позитивно сприймають у Європі, та «поганими» біженцями з країн Африки та Близького Сходу, проти яких здійснюється сувора політика, також може стати серйозною перешкодою на шляху прагнення ЄС стати значнішою геополітичною державою.

ЄС, безперечно, потребує іноземних робітників, як кваліфікованих, так і некваліфікованих, для заповнення прогалів на ринку праці, але з політичних причин дане положення не оголошується. Всупереч поширеній думці, не всі хочуть переїжджати до Європи, більшість біженців, спустошених війнами, найчастіше тими, до яких безпосередньо чи опосередковано залучено ЄС, знаходять притулок у сусідніх державах. Ті, хто планує мігрувати до країн ЄС, часто є кваліфікованими професіоналами. Також як показали події 2022 р. щодо підходу до мігрантів з України до ЄС, блок має кошти та ресурси, необхідні для надання притулку біженцям.

ЄС довгий час відмовлявся від єдиної міграційної політики, і прогрес у такому важливому питанні був дуже повільним. Проте, схоже, що ЄС та держави-члени змогли здобути уроки як з помилок, так і з успіхів.

Так звана міграційна криза 2015 року здебільшого є невдалим уроком, оскільки поспішно прийнята схема переселення біженців відштовхнула жителів Центральної Європи, які відчували, що ЄС намагається змусити їх поділити відповідальність за проблеми, з якими вони навряд чи могли мати справу. Тим не менш, ця невдача призвела до подання Пакту ЄС про міграцію та притулок. Однак деякі аспекти загальної системи викликають законну заклопотаність з точки зору прав людини.

З іншого боку, європейська реакція на прибуття мільйонів українських біженців є позитивним прикладом, на якому країни ЄС могли б спробувати побудувати новий європейський підхід до міграції. Не лише ЄС швидко відреагував, запровадивши тимчасовий захист для осіб, які рятуються від війни в Україні, а й товариства ключових країн, таких як Польща та Німеччина, почали брати участь у наданні допомоги біженцям у безпрецедентних масштабах. Така зміна ставлення до мігрантів спонукала уряди зайняти таку позицію. Цей позитивний досвід має поживити загальноєвропейські дебати про міграцію та притулок, тоді як інститути ЄС та громадянське суспільство мають чинити тиск на уряди, щоб вони застосовували такі ж високі стандарти до інших людей, які шукають захисту.

Новий пакт про міграцію та притулок, а також дискусії щодо покращення захисту кордонів та просування механізму солідарності навряд чи вирішать виклики ЄС, спричинені міграцією. Адже, держави-члени розглядають міграцію як постійний ризик для своїх ресурсів та цінностей. Незважаючи на безліч трагічних подій та безперервну загибель людей у Середземномор'ї, політики держав-членів не можуть колективно взяти на себе зобов'язання щодо захисту прав людини на кордонах.

Після управління масовим припливом біженців з України ЄС тепер має докази того, що масовий потік мігрантів не руйнує інститути ЄС та/або не виснажує ресурси держав-членів. Країни ЄС можуть скористатися цим моментом, щоб також взяти до уваги, що міграція не загрожує європейським суспільствам. Це могло б допомогти їм знайти золоту середину для розробки узгодженого управління міграцією з урахуванням прав людини та розглядати міграцію як фактор стійкості під час вирішення демографічних та економічних проблем Європи.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження дуалізму стану та впливу міграційної кризи на соціально-економічний розвиток країн можемо зробити наступні висновки.

Встановлено, що основною характеристикою міграції є намір індивіда змінити місце проживання та оселитися на новому місці. Міграція – просторова діяльність (переміщення) індивідів, спрямована на оволодіння новими територіальними ресурсами і пов'язана зі зміною місця проживання. Термін «міграційна криза» описує складні і, як правило, великомасштабні міграційні потоки, а також моделі мобільності, спричинені кризою, які часто призводять до значної вразливості порушених людей та спільнот та створюють серйозні проблеми управління міграцією у довгостроковій перспективі.

Досліджено, що ЄС та його держави-члени активізують зусилля щодо створення ефективної, гуманної та безпечної європейської міграційної політики. Європейська рада відіграє важливу роль у цих зусиллях, встановлюючи стратегічні пріоритети. На основі цих пріоритетів Рада ЄС встановлює напрями дій та надає мандати для переговорів із країнами, які не входять до ЄС. ЄС також ухвалює законодавство та визначає конкретні програми. У рамках більш загальної реформи правил ЄС про міграцію та притулок 23 вересня 2020 року Європейська комісія запропонувала новий пакт про міграцію та притулок. Пропозиція передбачає всеосяжну загальноєвропейську основу для управління міграцією та притулком, включаючи кілька законодавчих пропозицій. Програма переселення дозволяє біженцям, які потребують захисту, легально та безпечно в'їхати до ЄС, не ризикуючи своїм життям, здійснюючи небезпечні подорожі.

Аналіз тенденцій показує, що заходи охорони кордону стали одним із найстійкіших, послідовних та розширюваних областей реагування ЄС на міграційну кризу. Проте лише інтерпретація та реалізація цих заходів у досить консервативних термінах антикризового управління, а не вирішення кризи чи

трансформація кризи, забезпечили необхідний рівень збігу розрізнених інтересів інститутів ЄС, держав-членів ЄС та третіх країн. Всередині ЄС загалом не вдалося провести реформу, необхідну для забезпечення більшої стійкості ЄС за рахунок більш стійкої системи інтегрованого управління кордонами, обробки заяв про надання притулку та розподілу міграційного тягаря. Через небажання деяких держав-членів ЄС схема переселення, закріплена на Порядку денному в галузі міграції, була погано реалізована, незважаючи на її досить обмежені амбіції, у той час як реформа Дублінського регламенту, що регулює розгляд заяв про надання притулку та обробки також не мала значного успіху. Оскільки ситуація в цих питаннях сприяла зростанню взаємної недовіри та підозри в ЄС, посилення охорони зовнішніх кордонів ЄС незабаром стало однією з небагатьох областей, де можна було досягти хоч якоїсь згоди та прогресу.

Проаналізовано, що за останні 5 років число іммігрантів в країни ЄС мала тенденцію до скорочення на -0,4% із рівня в 3970,051 тис. осіб в 2017 році до рівня в 3954,366 тис. осіб за результатом 2021 року. Найбільший обсяг іммігрантів за країнами ЄС був зафіксований в Чехії (+33,78%), Болгарії (54,16%) та Хорватії (+130%). Загальний обсяг емігрантів з країн ЄС протягом 2017-2021 рр. також мав тенденцію до зменшення із рівня в 2624,101 тис. осіб в 2017 році до рівня в 2482,398 тис. осіб в 2021 році, тобто на 5,4%. Щодо мігрантів з України, зареєстрованих для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту станом на березень-квітень 2023 року становили в країнах ЄС 2032,364 тис. осіб, тобто 85,48% від всіх офіційно зареєстрованих біженців з України, що отримали систему тимчасового захисту.

Аналіз показав, що в країнах ЄС щодо соціальних, економічних та фіскальних наслідків імміграції до ЄС показало, що: в цілому нині мігранти вносять у державні фінанси країн ЄС стільки ж податків, як і допомог, тобто чисті податкові наслідки імміграції мінімальні. Цей вплив на бюджет залежить від характеристик мігрантів, при цьому молоді, працюючі, висококваліфіковані мігранти часто приносять значний чистий прибуток для

державних фінансів; мігранти з країн, що не входять до ЄС, іноді зображуються як навантаження на державні фінанси та загроза системам соціального забезпечення країн, що приймають. Однак якщо взяти до уваги відмінності у віковій структурі, статі, складі сім'ї та рівні освіти двох груп, дослідження показують, що в більшості країн ЄС іммігранти отримують соціальну допомогу так само часто, як і місцеві жителі; у короткостроковій перспективі біженці та особи, які шукають притулку, є чистим фінансовим тягарем з високими соціальними витратами і низьким рівнем зайнятості; моделювання ОІЦ соціальних, економічних та фіскальних наслідків швидкого зростання вимушеної імміграції до ЄС показує, що в середньостроковій та довгостроковій перспективі короткострокові витрати на інтеграцію біженців, такі як мовна та професійна підготовка можуть значно переважуватися соціальними витратами та мати досить низькі економічні та фіскальні вигоди; залежно від інтеграційної політики щорічний довгостроковий ефект ВВП може бути на 0,2-1,4% вище за базове зростання, а повне відшкодування інвестицій в інтеграційну політику може бути досягнуто через 9-19 років.

Встановлено, що європейська реакція на прибуття мільйонів українських біженців є позитивним прикладом, на якому країни ЄС могли б спробувати побудувати новий європейський підхід до міграції. Не лише ЄС швидко відреагував, запровадивши тимчасовий захист для осіб, які рятуються від війни в Україні, а й товариства ключових країн, таких як Польща та Німеччина, почали брати участь у наданні допомоги біженцям у безпрецедентних масштабах. Така зміна ставлення до мігрантів спонукала уряди зайняти таку позицію. Цей позитивний досвід має поживити загальноєвропейські дебати про міграцію та притулок, тоді як інститути ЄС та громадянське суспільство мають чинити тиск на уряди, щоб вони застосовували такі ж високі стандарти до інших людей, які шукають захисту. Новий пакт про міграцію та притулок, а також дискусії щодо покращення захисту кордонів та просування механізму солідарності навряд чи вирішать виклики ЄС, спричинені міграцією. Адже, держави-члени розглядають

міграцію як постійний ризик для своїх ресурсів та цінностей. Незважаючи на безліч трагічних подій та безперервну загибель людей у Середземномор'ї, політики держав-членів не можуть колективно взяти на себе зобов'язання щодо захисту прав людини на кордонах. Після управління масовим припливом біженців з України ЄС тепер має докази того, що масовий потік мігрантів не руйнує інститути ЄС та/або не виснажує ресурси держав-членів. Країни ЄС можуть скористатися цим моментом, щоб також взяти до уваги, що міграція не загрожує європейським суспільствам. Це могло б допомогти їм знайти золоту середину для розробки узгодженого управління міграцією з урахуванням прав людини та розглядати міграцію як фактор стійкості під час вирішення демографічних та економічних проблем Європи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ : НІСД. 2014. С. 48.
2. Надрага В. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику». *Український соціум*. 2015. № 1 (52). – С.134-141.
3. Пріб К. А., Гуткевич С. О. Чинники міжнародних міграційних процесів. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 2. С. 12–17.
4. Bauer T., Zimmermann K. Causes of international migration: A survey. *Crossing Borders. Routledge*. 2018. P. 111–144.
5. Андрейко В. І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2019. Серія: Історія 2 (41). С. 134–142. URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/185419>.
6. Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. К.: Представництво МОМ в Україні, 2016. 32 с.
7. Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2017. № 6. С. 54-57.
8. Міграційна політика ЄС – це катастрофа. Politiken. URL: <https://inosmi.ru/social/20170403/239022762.html>
9. Matkowska M. Polska polityka migracyjna – zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2013. No. 3. P. 77–92.
10. Vertovec S., Wessendorf S. (2010). *The Multiculturalism Backlash. European Discourses, Policies and Practices*. London: Routledge.
11. Castles, S. (2010). Understanding global migration: A social transformation perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1565–1586.
12. European Commission (2014). *The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies*. Retrieved

from http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/e8_en.htm

13. Biehl, H., Giegerich, B., & Jonas, A. (2013). Introduction. In H. Biehl, B. Giegerich, & A. Jonas (Eds.), *Strategic Cultures in Europe: Security and Defence Policies Across the Continent*, (pp. 7–11). Wiesbaden: Springer VS.
14. Baláž V., Nežinský E., Williams A. M. (2021). Terrorism, migrant crisis and attitudes towards immigrants from outside of the European Union. *Popul. Space Place* 27, e2424. 10.1002/psp.2424
15. ¹ Arcarazo, D. A., & Geddes, A. (2013). The development, application and implications of an EU rule of law in the area of migration policy. *Journal of Common Market Studies*, 51(2), 179–193.
16. Seabrooke L., Tsingou E. (2019). Europe's fast-and slow-burning crises. *J. Eur. Public Policy* 26, 468–481. 10.1080/13501763.2018.1446456
17. Ost D. (2018). Workers and the radical right in Poland. *Int. Labor Work. Class Hist.* 93, 113–124. 10.1017/S0147547917000345
18. Kushnir I., Kilkey M., Strumia F. (2020). EU integration in the (post)-migrant-crisis context: learning new integration modes? *Eur. Rev.* 28, 306–324. 10.1017/S1062798719000425
19. Loschi, C., L. Raineri and F. Strazzari (2018) ‘The implementation of EU Crisis Response in Libya: Bridging theory and practice’, EUNPACK Working Paper D.6.2, EUNPACK project.
20. Zandonini, G. (2018) ‘Niger: il perno instabile della politica UE nel Sahel’, ISPI Commentary, 1 August.
21. Molenaar, F. and N. Ezzedinne (2018) *Southbound Mixed Movement to Niger: An Analysis of Changing Dynamics and Policy Responses*. Clingendael CRU Report (The Hague: Clingendael Institute, December).
22. Raineri, L. (2018) ‘Human smuggling across Niger: State-sponsored protection rackets and contradictory security imperatives’, *Journal of Modern African Studies*, 56(1): 63–86.

23. European Commission (2016) Communication to the European Parliament, the Council and the European Investment Bank on establishing a new Partnership Framework with third countries under the European Agenda on Migration (Strasbourg: European Commission, 7 June).
24. Hampshire, J. (2015) 'European migration governance since the Lisbon treaty: Introduction to the special issue', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(4): 537–553, doi: 10.1080/1369183X.2015.1103033.
25. Akkerman, M. (2018, May) *Expanding the Fortress: The Policies, the Profiteers and the People Shaped by the EU's Border Externalisation Programme* (Amsterdam: Transnational Institute).
26. Loschi, C., L. Raineri and F. Strazzari (2018) 'The implementation of EU Crisis Response in Libya: Bridging theory and practice', EUNPACK Working Paper D.6.2, EUNPACK project.
27. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/international-migration-citizenship/database>
28. <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
29. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/topic/increasing-significance-migration/political-social-aspects-migration_en
30. World Vision International (2022), *Warm Welcomes, Lurking Tensions*.
31. Botelho, V (2022), "The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force", ECB Economic Bulletin, Issue 4/2022.
32. OECD (2022), "The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries", 27 July.
33. UNHCR (2022), "Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2", 23 September.
34. Bird, N and D Amaglobeli (2022), "Policies to Address the Refugee Crisis in Europe Related to Russia's Invasion of Ukraine", IMF Notes No 2022/003, 8 September.
35. European Investment Bank (2022), "How bad is the Ukraine war for the European recovery?", Economics – Thematic Studies.

36. International Labour Organization (2022). “[ILO Monitor on the world of work. Tenth edition. Multiple crises threaten the global labour market recovery](#)”, 31 October.
37. OECD (2019), *Ready to Help?: Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants*, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264311312-en>.
38. OECD (2018), *Good Jobs for All in a Changing World of Work: The OECD Jobs Strategy*, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264308817-en>.
39. OECD (2014), “The crisis and its aftermath: A stress test for societies and for social policies”, in *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, Paris, https://dx.doi.org/10.1787/soc_glance-2014-5-en.
40. OECD (2010), *OECD Employment Outlook 2010: Moving beyond the Jobs Crisis*, OECD Publishing, Paris, https://dx.doi.org/10.1787/empl_outlook-2010-en.
41. UNHCR (2022), *Ukraine refugee situation*, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
42. <https://blog-imfdirect.imf.org/2016/10/24/migrants-bring-economic-benefits-for-advanced-economies/>
43. <http://www.cgdev.org/publication/new-economic-case-migration-restrictions-assessment-working-paper-423>
44. <http://voxeu.org/article/immigration-and-macroeconomy>
45. http://www.eeri.eu/documents/wp/EERI_RP_2016_08.pdf
46. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581387/EP_RS_STU\(2016\)581387_EN.pdf#page=40](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581387/EP_RS_STU(2016)581387_EN.pdf#page=40)
47. <http://www.niesr.ac.uk/sites/default/files/publications/The%20Economic%20Impact%20of%20Brexit-induced%20Reductions%20in%20Migration%20-%20Dec%202016.pdf>
48. <http://voxeu.org/article/effect-migration-foreign-direct-investment>

49. <http://www.ingentaconnect.com/contentone/aea/jep/2016/00000030/00000004/art00001>
50. <http://cis.org/immigration-and-the-american-worker-review-academic-literature>
51. <https://www.nap.edu/catalog/23550/the-economic-and-fiscal-consequences-of-immigration>

Короткий звіт подібності

Имя пользователя:
Міжнародної економіки Черницька Тетяна

ID проверки:
1015402956

Дата проверки:
02.06.2023 23:39:58 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
02.06.2023 23:42:49 EEST

ID пользователя:
100005722

Название файла: КБР_ Розумна В

Количество страниц: 52 Количество слов: 12910 Количество символов: 91765 Размер файла: 318.52 KB ID файла: 1015066699

23.7% Совпадения

Наибольшее совпадение: 2.96% с Интернет-источником (<https://cedos.org.ua/researches/mihratsiina-kryza-v-yes-staty...>)

16.6% Источники из Интернета 319 Страница 54

15.7% Источники из Библиотеки 381 Страница 57

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников